

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Sosial media
dələduzluqları
artıb - vətəndaşlar
necə qorunsun
yazısı səh.3-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 19 dekabr 2024-cü il Cümə axşamı № 230 (8603) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

İŞİD yenidən dirçələ bilərmə - güc mərkəzlərində hazırlıq

Deputat: "Azərbaycana da terroru daşımaq istəyən qüvvələr var, xalq-iqtidar birliyi buna imkan verməyəcək"

yazısı səh.7-də

Türkiyənin AI-yə üzlüyü gündəmdə - yeni reallıqlar

yazısı səh.8-də

Zelenski Tramp-Putin dialoquna qarşı

yazısı səh.12-də

Konkret gömrük güzəştləri hansı məhsullara tətbiq edilməlidir - rəylər

yazısı səh.10-də

Azərbaycana qarşı bədnam qətnamə - kağız parçasına əhəmiyyət verməliyikmi...

yazısı səh.9-də

Vergi Məcəlləsinə dəyişikliklər kimi sevindirəcək, kimi ağladacaq - təhlil

yazısı səh.13-də

Korrupsionerləri Çində edam edirlər, bizdə məhkəmələr cəzalarını azaldır - səbəb...

yazısı səh.11-də

İndi də qadınlar kişiləri öldürür - dəhşətli səbəblər

yazısı səh.14-də

Sumqayıt Saray qəsəbəsi ilə birləşdirən körpü sökülür

yazısı səh.11-də

Bitcoin sürətlə bahalaşır - süni ajiotaj, yoxsa... - rəylər

yazısı səh.15-də

PREZİDENTDƏN DÜNYANI SİLKƏLƏYƏN AÇIQLAMALAR

İlham Əliyev olduqca mühüm bəyanatlar, mesajlar səsləndirdi, "bəşəriyyət üçün fəlakətli olan tendensiyanı tərsinə çevirə biləcəyik" dedi

yazısı səh.5-də

Neft bazarının 2025-ci il gözləntiləri - Tramp istədiyinə nail olsa...

İqtisadçı: "Bazara əlavə həcmə girməsi qiymətlərin çox sərt enişinə səbəb ola bilər"

yazısı səh.4-də

Vüqar Bayramov:
"AMB faiz qərarını mövcud inflyasiya səviyyəsini nəzərə alaraq verib"

yazısı səh.10-də

Əhməd İsmayilov:
"Dövlət qurumlarının, medianın və cəmiyyətin ünsiyyətinin sağlam prinsiplər əsasında qurulması vacibdir"

yazısı səh.3-də

Qonşu ölkədə anarxiya - Zurabışvili Saakaşvilinin yanına gedə bilər...

yazısı səh.7-də

Gürcüstanda azərbaycandilli məktəblərlə bağlı SOS!

“Gürcüstanda olan azərbaycandilli məktəblərin sayı sürətlə azalır. Əgər 33 il əvvəl orada 180 azərbaycandilli məktəb var idisə, indi onların sayı 100-ə yaxınlaşır”.

Musavat.com xəbər verir ki, bu fikirləri dosent İlham Əhmədov bildirib.

“Biz xaricdə oxuyan gənclərimizin, xaricdən bura gələn tələbələrə bir qisminin təhsilini maliyyələşdiririk, təhsil qrantı verməklə. Gürcüstanda yaşayan gənclərimizin də Bakıda ali təhsil alması üçün qrant versək, yaxşı olardı. Xüsusən də müəllim və həkim ixtisasları üzrə”, - deyərək əlavə edib.

İlham Əhmədov qeyd edib ki, məktəblərin bu cür “rasyonallaşması” Gürcüstanda azərbaycandilli ali təhsilli müəllimlərin çatışmazlığı ilə əlaqədardır: “Çünki gürcüstanlı gənclərin son 30 ildə Bakıda ali təhsil, o cümlədən ali pedaqoji təhsil almaq imkanları olmayıb.

Biz bu problemi 2017-ci ildə qaldırmışdıq, məsələnin Bakıda bu məktəblər üçün distant təhsil sisteminin yaradılması ilə həll edilməsini təklif etmişdik. Amma həmişəki kimi, ETN bu vacib təklifi də eşitmədi”.

□ **Afaq MİRAYIQ.**
Musavat.com

Avrozonada bahalaşma sürətləndi

Noyabr ayında avrozonada istehlak qiymətləri illik ifadədə 2,2 faiz artıb.

Musavat.com xəbər verir ki, məlumatı Avropa İttifaqının statistika idarəsi yayıb.

Məlumatdan aydın olur ki, 2 faizlik inflyasiyanın qeydə alındığı oktyabr ayı ilə müqayisədə qiymət bahalaşması sürətlənib.

“Bloomberg” və “Trading Economics” ekspertlərinin konsensus proqnozları inflyasiyanın daha yüksək səviyyədə - 2,3 faiz olacağını nəzərdə tuturdu.

Noyabrda avrozonada ərzaq, alkoqol və bütün məmulatlarının qiymətlərinin artımı oktyabrda 2,9 faizdən 2,7 faizə, xidmətlərin qiymətlərindəki artım isə 4 faizdən 3,9 faizə enib. Noyabrda sənaye məhsulları 0,6 faiz (oktyabrda +0,5 faiz) bahalaşmış, enerji resursları 2 faiz (oktyabrda - 4,6 faiz) ucuzlaşmış.

Ərzaq və enerji xərclərini nəzərə almasaq, istehlak qiymətləri (CPI Core index) 2022-ci ilin fevral ayından bu yana ən aşağı tempə - bir ay əvvəl olduğu kimi 2,7 faiz artıb.

□ **Musavat.com**

Şahin Məmmədov komandan təyin olundu

Azərbaycan Hərbi Dəniz Qüvvələrinə komandan təyin edilib.

Müdafiə naziri general-polkovnik Zakir Həsənovun müvafiq əmrinə əsasən, bu posta 1-ci dərəcəli kapitan Şahin Məmmədov təyinat alıb.

Xatırladıq ki, Şahin Məmmədovdan əvvəl Hərbi Dəniz Qüvvələrinə vitse-admiral Sübhən Bəkirov komandanlıq edirdi. Mədiada onun adı müxtəlif qanunsuz əməllərdə hallandırılıb.

Məhz Sübhən Bəkirovun dövründə 1-ci dərəcəli kapitan Şahin Məmmədov öz arzusu ilə ordu sıralarından ehtiyata buraxılıb.

12 mart 2020-ci ildə komandan təyin olunan Sübhən Bəkirov bu il yanvarın 12-dən “Hərbi xidmətkeçmə haqqında” Əsasnamənin müvafiq bəndinə əsasən, həqiqi hərbi xidmətdə olmağın son yaş həddinə çatması ilə

əlaqədar ehtiyata buraxılıb.

Onu da qeyd edək ki, Şahin Məmmədov bundan əvvəl də Hərbi Dəniz Qüvvələrinə rəhbərlik edib. Belə ki, 2014-cü il martın 31-də müdafiə nazirinin əmrinə əsasən, Azərbaycan Hərbi Dəniz Qüvvələri Komandanı vəzifəsinin icrası ona tapşırılıb. Ş.Məmmədov 2016-cı il martın 29-na qədər bu vəzifəni icra edib. Bakupost.az

Bu ərazilərdə yaşayanlara şad xəbər: qiymətləndirmə aparılacaq

Bakının Binəqədi, Yasamal, Səbəy, Xətai, Sabunçu və Suraxanı rayonlarının 15 küçəsində yaşayış və qeyri-yasayış sahələrinin qiymətləndirilməsi nəzərdə tutulur.

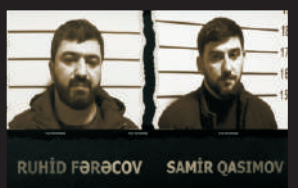
Bununla bağlı Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinin tabeliyindəki Ərazi Tikinti-Planlaşdırma Mərkəzi hazırlıqlara başlayıb.

Məlumatla görə, proses Binəqədi rayonunun II Mə-

dən, Gənclik, 10 May və Davud Əhmədov, Yasamal rayonunun Zivər bəy Əhmədov, Səbəy rayonunun Əli Nəzmi, Salman Mümtaz və Seyran Məmmədov, Xətai rayonunun Marat Əmirxanov, Sabunçu rayonunun Babək, Möhsün Sənani, Əsildar Məmmədov və Mehdi Hüseynzadə, Suraxanı rayonunun Səttar Bəhlulzadə və 46-cı Yeni Suraxanı küçə-

lərindəki yaşayış binalarında yerləşən mənzilləri və qeyri-yasayış obyektlərini, eləcə də onların əlavə artırma sahələrini əhatə edəcək.

Qiymətləndirmə konstitusiyaya, “Qiymətləndirmə fəaliyyəti haqqında” Qanuna, milli və beynəlxalq qiymətləndirmə standartlarına, müvafiq qanunvericilik aktlarına uyğun şəkildə aparılacaq. /modern.az

127 min manatı quldurluqla ələ keçirənlər həbs edildi

Quldurluqla 127 min manat pulu ələ keçirən şəxslər həbs edilib. Bu barədə DİN-in mətbuat xidmətindən məlumat verilib.

Məlumatla görə, dekabrın 16-da saat 11 radələrində Sumqayıt şəhəri Hacı Zeynalabdin Tağıyev qəsəbəsi ərazisində 2 naməlum şəxs şirkətlərdən birinə məxsus “Chevrolet” markalı avtomobilə dayandıraraq sürücünü aldatmaqla ona zor tətbiq edib avtomobilə olan 127 298 manat pulu talayaraq qaçıb.

Sumqayıt şəhərində polis əməkdaşları tərəfindən keçirilən əməliyyat tədbirləri nəticəsində pul vasitələri quldurluq yolu ilə talamaqda şübhəli bilinən - 38 yaşlı Ruhid Fərəcov və 36 yaşlı Samir Qasimov saxlanılıblar.

Araşdırmalarla məlum olub ki, şübhəli şəxslər avtomobilə pul olmasından məlumatlı olublar. Sumqayıt Şəhər Polis İdarəsində faktla cinayət işi başlanılıb. R.Fərəcov və S.Qasimov barəsində həbs-qətimkan tədbiri seçilib. İstintaq tədbirləri davam etdirilir.

Daha bir şagird bıçaqlaşması

Gəncə şəhər 21 nömrəli tam orta məktəbin 10-cu sinif şagirdi həmin məktəbin 8-ci sinif şagirdinə məktəbdənkənar ərazidə aralarında yaranmış mübahisə zamanı xəsarət yetirib.

Modern.az xəbər verir ki, bu barədə Gəncə-Daşkəsən Regional Təhsil İdarəsi məlumat yayıb.

Qeyd edilib ki, xəsarət almış şagird tibb müəssisəsinə yerləşdirilib, hazırda müalicəsi davam etdirilir.

“Xəsarət almış şagirdin fiziki və psixoloji durumu məktəb rəhbərliyi və idarə tərəfindən izlənilir. Qeyd olunanlarla yanaşı, stresin idarə olunması, sağlam psixoloji mühitin bərpasını təmin etmək üçün məktəb rəhbərliyinə şagirdlər və pedaqoji heyətlə məarifləndirici söhbətlərin aparılması tapşırılıb. Hadisə ilə bağlı hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən araşdırma aparılır. Araşdırmanın nəticələri aidiyyəti qurumlar tərəfindən ictimaiyyətə veriləcək”.

Dekabrın 16-da Azərbaycan Media Savadlılığı Həftəsinə start verilib. Medianın İnkişafı Agentliyinin təşkilatçılığı, aidiyyəti dövlət və özəl qurumların, akademik müəssisələrin, media və vətəndaş cəmiyyəti institutlarının tərəfdaşlığı ilə 16-22 dekabr tarixlərində keçiriləcək həftə çərçivəsində maarifləndirmə tədbirləri həyata keçiriləcək.

Həmçinin həftə ərzində mediada və sosial şəbəkələrdə media kampaniyalarının icrası, podkastların yayımı, Bakı və regionlarda fərqli hədəf qruplarına yönələn təlimlərin, həmçinin vebinar və mediaturların təşkili, "ASAN Radio"-da "Smart Media" layihəsinin icrası baş tutacaq.

Bundan başqa, media və kommunikasiya istiqamətini tədris edən akademik heyət üçün TOT proqramlarının keçirilməsi, Bakı şəhəri üzrə ümumi təhsil müəssisələrində media savadlılığı ilə bağlı təlimlərin keçirilməsi, mediailiteracy.media.gov.az platformasında onlayn kursun istifadəyə verilməsi nəzərdə tutulur.

Dekabrın 17-də ənənəvi Media Savadlılığı konfransının açılış mərasimi keçirilib. Konfransda müxtəlif qurumların rəsmiləri, yerli, xarici ekspertlər, 500 nəfərə yaxın Azərbaycan könüllüsü və gənci iştirak edib.

Tədbirin açılışında çıxış

Ekspertlər media savadlılığının artırılması üçün Bakıda toplaşdı

Əhməd İsmayilov: "Dövlət qurumlarının, medianın və cəmiyyətin ünsiyyətinin sağlam prinsiplər əsasında qurulması, effektiv kommunikasiya vacibdir"

edən Medianın İnkişafı Agentliyinin İcraçı direktoru Əhməd İsmayilov media savadlılığının artırılmasının kifa-

yət qədər böyük və cəmiyyətin bütün segmentlərini əhatə edən davamlı proses olduğunu deyib. O bildirib ki, dövlət

qurumlarının, medianın və cəmiyyətin ünsiyyətinin sağlam prinsiplər əsasında qurulması, effektiv kommunika-

siya vacibdir.

Audiovizual Şurasının sədri İsmət Səttarov çıxışında media savadlılığının ehtiyac duyulan məlumatı tapmaq, qiymətləndirmək və ondan səmərəli istifadə etmək bacarığı barədə danışdı.

Mərkəş Krallığının Audiovizual Kommunikasiyalar üzrə Ali Qurumunun sədri Lətifə Axarbaş isə müasir dövrdə elektron informasiya cəmiyyətinin sürətlə genişlənməsi, rəqəmsal mühitdə məlumatlara asan çıxışın təmin edilməsi ilə əlaqədar auditoriyanın xəbərin doğru və etibarlı tərəfini müəyyən etməkdə çətinliklərlə üzləşdiyini vurğulayıb. O, media savadlılığının artırılması

nin əhəmiyyətindən danışdı.

Daha sonra cari ilin iyul ayında keçirilmiş 2-ci Şuşa Qlobal Media Forumunda dezinformasiya və media savadlılığı ilə bağlı səsləndirilən fikirlərin yer aldığı videoçarx təqdim edilib.

Tədbir dezinformasiyanın aşkarlanması, müasir dövrün ən böyük problemlərindən biri olan saxta xəbərlərin müəyyən edilməsi üçün istifadə olunan texnologiya və metodlar barədə müzakirələrlə davam edir.

Qeyd edək ki, Azərbaycanda Media Savadlılığı Həftəsi 22 dekabr qədər davam edəcək.

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
"Yeni Müsavat"

Son vaxtlar hətta tanınan, sosial mediada aktiv olan şəxslərin özləri də müxtəlif dələduzluqlara məruz qalırlar. Facebook, Watsap üzərindən hesablar açılır və pul fırıldaqçılığı həyata keçirilir. Hələ ötən gün sosial şəbəkələrdə "rent, yaxta", "yaxtaların icarəsi" və digər adlar altında saxta elanlar yerləşdirməklə vətəndaşlara qarşı kütləvi dələduzluq edən şəxslərin müəyyən edilməsi ilə bağlı informasiyalar yayıldı.

DİN-in mətbuat xidmətindən verilən məlumata görə, paytaxtda polis əməkdaşları tərəfindən keçirilən tədbirlərlə bu eməlləri törədən 23 yaşlı Nihat Azadov və tanış 23 yaşlı Şamama Mahmudova saxlanıldılar. Onlar ayrı-ayrı şəxslərdən müxtəlif məbləğlərdə pulu hissə-hissə onlayn yolla ilk ödəniş formasında aldıqdan sonra həmin şəxsləri bloklayıblar.

Demək olar ki, hər gün müasir texnologiyalardan istifadə edərək yeni neodələduzluq növləri aşkara çıxır. Bəs insanlar bundan necə qorunmalıdırlar, dələduzların toruna düşməmək üçün nələrə diqqət etməlidirlər?

Mövzu ilə bağlı Musavat.com-a danışan **informasiya ekspert Fərhad Mirəliyev** deyir ki, insanların rəqəmsal savadlılığı zəif olduqca belə fırıldaqçılardan qurbanına çevriləcəklər.

"Belə fırıldaqçılar insanların kasb olmasından və maddi maraqlarının olmasından istifadə edirlər. Onlar bilirirlər ki, əhalinin pul marağı var və asan yolla onu qazanmaq üçün təklif olunan bütün şərtlərlə razılaşacaqlar. Elə bundan istifadə edib lotere-

Sosial media dələduzluqları artıb - vətəndaşlar necə qorunsun

Məbləğ yığılır, dələduzlar lazım olan planı doldurur və ondan sonra layihəni bağlayıb qaçırlar

xətlə davam edir və xarici işlər nazirliyi mütəmadi olaraq əhalini belə hallarla bağlı məlumatlandırır: "Bu cür dələduzlar yağışdan sonra

çıxan göbələk kimi artırlar. Müxtəlif yollar fəxrəşirlər, vasitələr tapırlar. Biri işə düzəltmək adı ilə pul atır, digəri yaxta icarəyə verdiyini deyir. Hətta xaricə səfərlər, tur adı altında da fırıldaqçılar edilir. Eyni zamanda bank işçilərinin adından da dələduzluqlar edilir. Burada əhalinin maarifləndirilməsinə ehtiyac var. Belə dələduzlar çox peşəkardılar, onların qarşısını tam almaq mümkün deyil. Televiziyalarda çıxarlar getməli, şou əhlinə ayrılan saatların yarım saatını belə şeylərə həsr etməlidirlər. Daha sivil və maariflənmiş əhalini aldatmaq çətinidir. Bizdə isə savadsızlıq və pulə hərislik belə fırıldaqçılara yol açır".

□ **Sahənə RƏHİMLİ,**
Musavat.com

Bələdiyyə seçkilərində 263 nəfərin namizədliyi qeydə alınıb

Bələdiyyə seçkilərində 6 min 218 nəfər namizədlik üçün müraciət edib.

Bunu Mərkəzi Seçki Komissiyasının (MSK) dekabrın 18-də keçirilən iclasında qurumun sədri Məzahir Penahov deyib. O qeyd edib ki, prosesdə hələlik heç bir qanun pozuntusu qeydə alınmayıb.

"685 bələdiyyəyə üzv seçilir. 5 min 734 seçki məntəqəsi üzrə 5 milyon 876 mindən çox seçici səsvermədə iştirak edəcək. 263 nəfərin namizədliyi artıq qeydə alınıb". Report.az

yalarda, bonuslarda, pul mü-kafatlarında iştiraka dövlət dələduzluqlarını həyata keçirirlər. Həmçinin insanları fişhing saytlarına yönəltməyə çalışırlar. Vətəndaşlar da bil-mədən göndərilən linklərə daxil olurlar və tora düşürlər.

Maliyyə piramidalarına da insanları belə şünləndirici təkliflərlə cəlb edirlər. Əvvəlcədən xırda büdcə ayrılır, kiçik məbləğdə pul ayrılır və insan-larda inam yaradılır ki, bu ödə-nişlər davamlı olacaq. Məbləğ

yığılır, dələduzlar lazım olan planı doldurur və ondan sonra layihəni bağlayıb qaçırlar.

Məktəblərdən başlayaraq güclü təbliğat aparılmalıdır. Fırıldaqçılardan ifşa edən videolar televiziyalarda tez-tez yayımlanmalıdır. Banklar insanlara rəqəmsal xidməti və öz məhsullarını təklif edəndə mariflənməni də unutmamalıdırlar. Amma fırıldaqçılarla yüz faizli mübarizə aparmaq mümkün deyil. Çünki insanın nəyə inamı həmişə olacaq və kimlərsə

də bundan istifadə edəcək.

Bütün dünyada belə hallar olur. 2019-cu ildə Bolqarıstanda bir xanım kriptovalyuta yaratdığını elan etmişdi. Sonradan məlum olmuşdu ki, həmin qadın məşhur fırıldaqçıdır. Onların üstünlüyü inandırmaq qabiliyyətinin güclü olmasıdır".

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri, hüquq üzrə fəlsəfə doktoru Çingiz Qənizadə deyir ki, sosial şəbəkələr üzərindən fırıldaq artan

Cənub Qaz Dəhlizi ilə əlaqədar yaradılan Dövlət Komissiyası ləğv edildi

Cənub Qaz Dəhlizi ilə əlaqədar yaradılan Dövlət Komissiyası ləğv edilib.

Cənub Qaz Dəhlizinin fəaliyyətini təmin etmək məqsədilə "Şahdəniz" qaz-kondensat yatağının tammiqyaslı işlənilməsi, Cənubi Qafqaz Boru Kəmərinin (SCP) genişləndirilməsi, Trans-Anadolu Boru Kəməri (TANAP) və Trans-Adriatik Boru Kəməri (TAP) layihələrinin həyata keçirilməsi üzrə yaradılan Dövlət Komissiyası ləğv edilib.

APA-nın məlumatına görə, Prezident İlham Əliyev bununla bağlı Sərəncam imzalayıb.

Bununla əlaqədar "Şahdəniz" qaz-kondensat yatağının istismarının ikinci mərhələsi və Cənub Qaz Dəhlizinin yaradılmasına dair digər layihələrlə bağlı bəzi tədbirlər haqqında" sərəncamda müvafiq dəyişikliklər edilib.

Başqa sözlə, Dövlət Komissiyası artıq təyin etdiyi nümayəndələr vasitəsilə SOCAR-a məxsus olan "Cənub Qaz Dəhlizi" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin Müşahidə Şurasında təmsil olunmayacaq.

Dünyada müşahidə olunan iqtisadi-siyasi hadisələr fonunda əsas xammal bazarlarında dalğalanmalar qeydə alınmaqdadır. Xüsusilə dünyanın diqqətində olan neft bazarında son iki ayda gedən proseslər, global neft təklifi və tələbinə, həmçinin qiymət dəyişikliyinə dair proqnozların sürətlə dəyişməsi diqqəti cəlb edir. Əksər analitik mərkəzlər və beynəlxalq qurumlar neftə tələbatın azalması, təklifin daha sürətlə artması nəticəsində neft qiymətlərinin daha da düşəcəyini proqnozlaşdırırlar. Xüsusilə neftin dünya bazar qiyməti olaraq 40-50 dollarlıq aralığı hədəf elan edən Donald Trampın ABŞ-da yenidən prezident seçilməsi ən azı yaxın 4 ildə neft bazarında təlatümlərin olacağından xəbər verir.

Son vaxtlar OPEK+ razılaşması daxilində artan narazılıq bu alyansın hasilatı azaltmaqla bazarda qiymətləri saxlamaq imkanlarının tükənməkdə olduğundan xəbər verir. Belə ki, ABŞ, Braziliya və Qayana kimi alyansa daxil olmayan neft istehsalçıları hasilatı sürətlə artırmaqla OPEK+ üzvlərindən bazardan çəkildikləri həcmələri mühüm hissəsini təmin edirlər. Bu isə alyansın bazar payının sürətlə azalmasına və üzv ölkələrin narazılıqlarına gətirib çıxarır.

Bundan əlavə, dünyanın ən böyük istehlakçısı olan Çində iqtisadi artım sürətinin zəifləməsi fonunda hakimiyyətin yetərli iqtisadi dəstək mexanizmləri tətbiq etməməsi neftə tələbatla bağlı ciddi çağırışlar formalaşdırır. Buna görə də əsas analitik mərkəzlər artıq neçənci dəfədir ki, neftə tələbat və qiymətlərlə bağlı proqnozlarında azalma istiqamətində dəyişiklik edirlər. ABŞ Energetika Nazirliyi dekabr hesabında 2024-cü ildə Brent markalı neftin orta qiyməti ilə bağlı proqnozunu bir barel üçün 80,95 dollardan 80,49 dollara endirib. Nazirlik gələn il üçün qiymət proqnozunu daha kəskin azaldıb. Belə ki, quruma görə, 2025-ci ildə Brent markalı neftin qiyməti 73,58 dollar təşkil edəcəkdir.

Qarşılaşmaqda olduğumuz 2025-ci ildə dünya neft bazarını nələr gözləyir? Qiymət dəyişiklikləri hansı istiqamətdə gedə bilər? **Sual-ları cavablandırان iqtisadçı-ekspert Elman Sadiqovun "Yeni Müsavat"a verdiyinə görə, neft qiymətləri adətən tsikllər əsasında dəyişir:** "Məsələn, 70-ci illərdə neft qiymətləri kəskin artdı, 80-ci illərdə kəskin düşdü, 90-cı illərdə sabit qaldı, 2000-ci illərin əvvəllərində kəskin sıçrayışla qalxdı, 2015-ci ildə eyni qaydada düşdü, qısa müddətdən sonra yenidən artdı. Hazırda neft qiymətlərini müəyyən dərəcədə yüksək həddə sabitləşmiş saymaq olar. Buna bir sıra amillər səbəb olub: Liviyada hasilatın düşməsi, İraqın, Venesuelanın bazardan kənarda qalması, İran neftinə qarşı sanksiyalar. İndi Liviya və İraq nefti tədricən bazara qayıdır, İranla bağlı vəziyyət qeyri-müəyyəndir".

Ekspert bildirir ki, Tramp iqtisadçı deyil, biznesmandır: "İqtisadçı ilə biznesmen arasında ciddi fərqlər var. İqtisadçı elə həll yolu, inkişaf planı qurur ki, hamı bundan pay götürür, bütün tərəflər qazanır. Biznesmen isə ilk növbədə öz mənafeyi baxımından planlayır və həyata keçirir. Tramp da biznesmen olduğuna görə yalnız Amerikanın mənafeyini düşünərək plan qurur. Hesab edir ki, yalnız Amerika qazanmalıdır. Lakin dünyanın əsas ehtiyat valyutasına malik ölkə digər ölkələri də nəzərə almalıdır, əks halda, valutanın mövqeyi zəifləyəcək. Tramp rüsum siyasəti üzərində oynayıb, bilir ki, bu siyasət ölkə daxilində inflyasiya proses-

lərini sürətləndirəcək. Bunu isə enerji qiymətlərini aşağı salmaqla kompensasiya etməyi planlaşdırır. İkinci bir planı dolları ucuzlaşdırmaqdır. Bunu inflyasiya ilə etməyi planlaşdırır, lakin nəzərə almaq lazımdır ki, Federal Ehtiyatlar Sistemi inflyasiyanı azaltmaq üçün faizləri qaldırmalı olacaq ki, bu da iqtisadi artımı zəiflədəcək. Trampın üçüncü mühüm planı neft istehsalını artırmaqla dünya bazarında qiymətləri 40-50 dollara qədər ucuzlaşdırmaqdır. Lakin bu, baş tutacaq məsələ deyil, çünki ABŞ-da sist neft istehsalı neftin 45-55 dollar aralığında gəlirli olur. Buna görə də Tramp sonra hədəfini 50-60 dollara qədər yüksəltdi. Bu, normal bir qiymət aralığıdır və ona nail olunması kifayət qədər realdır. Burada Venesuela, İran neftinin bazara çıxmasını asanlaşdırmaq və sair yollar var. Tramp Amerikanın neft istehsalçıları hasilatı artırmağa stimullaşdırmağa hazırlaşır. Yeni istəyir ki, hasilatı və ixracı artırmaqla gəliri artırınsınlar, nəinki baha qiymətə az məhsul satmaqla. Qeyd edim ki, bazara çox neft çıxarmaqla neft qiymətlərini 10-15 faiz azaltmaq mümkündür".

Ekspertə görə, Trampın planı o halda pozula bilər ki, çox ciddi beynəlxalq səviyyəli konfliktlər baş versin: "Bu halda, qiymətlərin yüksəlməsi mümkündür. Digər bir məsələ, ABŞ-ın Yaxın Şərqdəki əsas müttəfiqlərinin neft hasilatçısı olmasıdır. Məsələn, Səudiyyə Ərəbistanının büdcəsi neftin 80 dollarlıq qiymətinə əsaslanır. Bu ölkənin

ABŞ bazarına çoxlu investisiyaları var və bunu nəzərə almaq mümkün deyil. Hər bir halda, Trampın neft qiymətlərini 60 dollara qədər azaltması mümkündür, realdır. Bu qiymət uzun müddət davam etsə belə, Azərbaycan üçün də ciddi problem yaranmaz. Lakin qəfildən bazara külli miqdarda neft çıxarılması qiymətlərin kəskin azalmasına gətirib çıxara bilər. Nəzərə almaq lazımdır ki, gələn il üçün global neft təklifinin tələbdən 1 milyon barel yüksək olması gözlənilir. Bu şəraitdə bazara əlavə həcmələri girməsi qiymətlərin çox sərt enişinə səbəb ola bilər. Belə şəraitdə OPEK+ alyansının öz hasilatını bazarda qiymətləri tənzimləyəcək səviyyədə azaltması sual altındadır, çünki azalan həcmələri o biri istehsalçılar tuturlar".

Enerji məsələləri üzrə ekspert İlham Şabanın verdiyinə görə, növbəti il üzrə enerji bazarındakı qiymətlərlə bağlı proqnozlaşdırma aparmaq xeyli çətin-dir: "Çünki biz 2025-ci ildə bu ildən Yaxın Şərqdən başlanan dünyanın siyasi xəritəsinin yenidən çizilməsi prosesinin davamını görəcəyik. Bu sahədə ən mühüm məsələ Rusiya-Ukrayna müharibəsidir. Yeni administrasiya Rusiya ilə dil tapa biləcəkmi, Rusiyanın maraqları Avropanın təhlükəsizlik sistemində nəzərə alınacaq, alınmayacaqsa, bu konfrontasiya nə qədər davam edəcək? Bu il Rusiyanın büdcəsində hərbi xərclər ilk dəfə 100 milyard dollara çatıb, gələn il üçün 120 milyard dollar proqnozlaşdırılıb. Eyni zamanda son

İqtisadçı: "Bazara əlavə həcmələri girməsi qiymətlərin çox sərt enişinə səbəb ola bilər"

35 ildə ilk dəfə Avropanın hərbi büdcəsi ən yüksək səviyyəyə çatıb. Yəni hərbi xərclərin artması o deməkdir ki, əlavə dəyər yalnız iqtisadiyyatın hərbi sənayesində yaranır. Bu yaranan əlavə dəyər isə digər sahələrdə əlavə dəyərin yaranmasına gətirib çıxartmır: güllədir, bombadır, raketdir atılır, məhv olur. Bu məhv olan sursatın yerini doldurmaq üçün yenidən əlavə vəsait sərf edilir. Nəticədə əhalinin alıcılıq qabiliyyəti artmır, ticarətin əvvəlki səviyyədə olmamasına gətirib çıxaran baryerlər yaranır. Belə bir şəraitdə neft qiymətləri üzə-şəğı - 50 dollara da gedə bilər, 80 dollara da. Mən hələ 2025-ci il qədər dumanlı perspektivlərin olduğu il xatırlamıram".

Ekspert deyir ki, 2025-ci ildə Azərbaycanın dövlət büdcə xərcləri ilk dəfə 40 milyard manatı keçəcək: "Bu xərclər arasında hərbi xərclərimiz daha çox artaraq 8 milyard manata çatır. Bu isə o deməkdir ki, dumanlı perspektivlər fonunda Azərbaycan da öz müdafiə qabiliyyətini artırmaq məcburiyyətində qalır və reallıqda, başqa yolu da yoxdur. Dövrün şərtləri bunu tələb edir, əks halda, Azərbaycan heç də yaxşı duruma üz-şəməz. Hökumət kifayət qədər çevik hərəkət etməli, bazarda olan dəyişikliklərə adekvat reaksiya verməlidir. Bürokratik İngilisin daxililə bazarın qorunması prosesinə mane olmasına imkan verilməməlidir. Ətrafımızdakı ölkələrdə milli valyutaların sürətlə dəyərsizləşdiyini görürük: rubl, lirə, təngə. Bizimlə çox böyük ticari əlaqələrin mövcud olduğu ölkələrdəki bu proseslərdən Azərbaycanın da təsirlənməsi qaçılmazdır. Hələlik hökumət manatın məzənnəsini sabit saxlayır. Gələn il üçün neft hasilatının və ixracının azalması gözlənilir. Qiymət də düşərsə, vəziyyət kifayət qədər ciddi olacaq. İdxalın sürətlə artması da problemləri dərinləşdirir".

İ.Şabanın fikrincə, 2025-ci ildə Avropa bazarında qazın qiymətinin daha yüksək olacağı gözlənilir. Bu da Azərbaycanın qaz ixracından əldə etdiyi gəlirlərin artmasına səbəb olacaq: "Bir məsələ var ki, Dövlət Neft Fondunun "Şahdəniz"dən gəlirləri çox cüzdür. Nə hökumət, nə xarici şirkətlər, nə də SOCAR buna aydınlıq gətirmir ki, niyə belədir? Mən şəxsən bir sahə eksperti kimi bunun səbəbini aydınlaşdırma bilmirəm. Ümid edək ki, gələn il şəffaflıq güclənəcək və məsələnin izahı veriləcək".

Q **Dünya SAKİT, "Yeni Müsavat"**

Prezident İlham Əliyev dekabrın 17-də Ümumrusiya Dövlət Televiziya və Radio Yayımı Şirkəti və Rusiyanın "RIA Novosti" Agentliyi üçün "Rossiya Seqodnya" Beynəlxalq İnformasiya Agentliyinin Baş direktoru, "Rossiya-1" televiziya kanalında "Vesti nedeli" proqramının müəllifi və aparıcısı Dmitri Kiselyova müsahibə verib.

Jurnalistin Rusiya ilə Müttəfiqlik Qarşılıqlı Fəaliyyəti haqqında Bəyannaməni xatırladaraq, "İndi Azərbaycanla Rusiya arasında müttəfiqlik nə deməkdir" sualına cavabında Prezident deyib ki, belə bir bəyannamənin imzalanması faktının özü həm Rusiya, həm də Azərbaycan tərəfindən ən mühüm siyasi addımdır: "Bu, qarşılıqlı fəaliyyətin və əməkdaşlığın ən yüksək formasıdır, xüsusən nəzərə alsaq ki, biz həm Qafqazda, həm də Xəzər regionunda qonşu dövlətlərlik, qonşuyuu və bir çox cəhətdən ölkələrimizin xarici siyasət prioritetləri üst-üstə düşür, o zaman, əlbəttə, deyərdim ki, belə bir sənəd tarixi hadisədir".

Dövlət başçısı "Bu gün Rusiya və Azərbaycan iki etibarlı tərəfdaşdır və düşünürəm ki, buna nə Azərbaycanda, nə də Rusiyada heç bir şübhə yoxdur. Artıq dediyim kimi, ölkələrimiz üçün çətin vaxtlarda biz həmişə həm vəziyyətin dərk olunmasını nümayiş etdirmişik, həm də özümüzdü dostcasına aparmışıq. Əminəm ki, bundan sonra da belə olacaq", - deyə bildirib.

"Siz Türkiyə ilə müttəfiqlik münasibətlərindən danışırırsınız. Azərbaycanda Türkiyənin hərbi bazasına ehtiyac varmı?" sualına Azərbaycan Prezidentinin cavabı belə olub: "Xeyr, qısa desək, lazım deyil. Vaxtaşırı müəyyən mediada belə məlumatların yayımlandığını nəzərə alaraq əgər cavabımı azca genişləndirəmsə, deməliyəm ki, buna ehtiyac yoxdur. Azərbaycan müstəqilliyini bərpa edəndən sonra, 1992-ci ilin əvvəlindən Türkiyə ilə hərbi əməkdaşlıq edir. Bu hərbi əməkdaşlıq o vaxt başlayıb və bu günə qədər davam edir. Təbii ki, zərurətdən asılı olaraq formalar dəyişir, amma deməliyəm ki, bu 30 ildən artıq müddətdə Türkiyə və onun hərbi strukturları Azərbaycan Ordusunun müasirləşdirilməsində və onun həm döyüş qabiliyyətinə, həm də əməliyyatların planlaşdırılmasına, vəziyyətin təhliliyə, hərbi kəşfiyyatın potensialına uyğun olaraq yüksək standartlara çatdırılmasında böyük rol oynayıblar. Yəni belə yardıma görə türk dostlarımıza çox minnətdarım.

Azərbaycanla Rusiya arasındakı bəyannamədən bir il əvvəl Türkiyə ilə Azərbaycan arasında imzalanmış Müttəfiqlik haqqında Bəyannamədə təhlükə və ya təcavüz zamanı qarşılıqlı hərbi yardımı nəzərdə tutan bənd var. Yəni bu, həm Azərbaycanın, həm də Türkiyənin bir öhdəliyidir ki, əgər bu və ya digər ölkə xarici təhlükə və xarici təcavüzə üzləsə, köməyə gəlməlidir. Buna görə də bəyannamənin həmin bəndi mahiyyət etibarilə bu və ya digər ərazidə hər hansı daimi hərbi infrastrukturun yaradılmasını tamamilə lüzumsuz edir. Bir daha informasiya müdaxiləsinə qayıdaraq demək istərdim ki, bu gün dünyanın heç bir yerində heç bir hərbi bazanı gizlətmək, demək olar ki, mümkün deyil. Ona görə də informasiya müdaxilələri, sadəcə, siyasi möhtəkirlik xarakteri daşıyır. Türkiyə ilə biz hər il 10-dan çox birgə təlim keçirik - yəni Azərbaycanda, yəni Türkiyədə və mahiyyətə hərbi əməliyyatların yüksək dərəcədə keçirilməsinə nail olmuşuq. Təbii ki, bu, Qafqazda sabitliyin mühüm amilidir. Çünki bugünkü dünya və hadisələrin inkişafı bir daha sübut edir ki, dünya əsaslı

şəkildə dəyişib və İkinci Dünya müharibəsi nəticəsində yaranmış reallıqlar, müəyyən edilmiş oyun qaydaları bu gün artıq işləmir, hətta qlobal aktorlar bunu gizlətmirlər. Siyasi istəklərdə yenidən güc amili ön plana çıxır. Bunu daha tez dərk edən ölkələr bu gün özlərini daha təhlükəsiz hiss edə bilərlər. Halbuki müasir dünyada heç bir ölkə özünü tam təhlükəsiz hiss edə bilməz".

"Nikol Paşinyan KTMT ilə münasibətlərində geri dönüşün olmadığını açıqlayıb, Fransa ilə münasibətləri fəallaşdırıb. Bu, regional təhlükəsizlik, xüsusən də Azərbaycan üçün nə deməkdir" sualına cavabında Azərbaycan lideri "Bu, birbaşa təhlükə deməkdir, biz bu barədə həm açıq şəkildə, həm də Ermənistanın baş naziri ilə danışıqlarımızda dəfələrlə demişik, narahatlığımızı ona çatdırmışıq. Biz eyni narahatlığı Fransa hökumətinə və Bayden administrasiyası dövründə Cənubi Qafqaz ölkələrinə balanslı yanaşmasını dəyişərək Ermənistanı birtərəfli dəstək yolunu tutan Birləşmiş Ştatların rəhbərliyinə də çatdırırdıq. Təhdidlərin kifayət qədər ciddi olduğunu göstərən çoxlu misallar var. Makron hökumətinin Ermənistanı tedarük etdiyi silahlar hücum silahlarıdır, öldürücüdür və Azərbaycan üçün praktiki təhlükə yaradır. Nəzərə alsaq ki, Ermənistanla sərhədimizin uzunluğu min kilometrdən çoxdur, bir çox yaşayış məntəqələri sərhədə yaxın yerləşib və bu yaşayış məntəqələrinin əksəriyyətinə keçmiş köçkünlər qayıdırlar, təbii ki, biz bu prosesi yalnız kənardan müşahidə edə bilmərik. Biz dəfələrlə Ermənistanı və onun ABŞ Dövlət Departamentindəki himayədarlarına çatdırmışıq ki, buna son qoyulmalıdır. Amma təəssüf ki, bizim səsimiz eşidilmir, Ermənistanın silahlanması prosesi sıçrayışla gedir. Biz bacardığımız qədər orada baş verənləri izləyirik. Ermənistan ərazisinin dərinliyini nəzərə alsaq, texniki baxımdan bu gün bunu etmək o qədər də çətin deyil. Əlbəttə ki, Fransa bu məsələdə liderlik edir. İkinci yerdə Hindistan, üçüncü yerdə isə ABŞ-dır. Fransa və Hindistan Ermənistanı öldürücü silahlarla təmin etdiklərini gizlətmirlər, - hətta bir növ, yəqin ki, bizim acıgımıza nümayişkarənə cəsarət göstərirlər, - ABŞ isə bunu etiraf etmir. Halbuki, biz Ermənistanın hava limanlarına enən və oraya silah daşıyan hərbi nəqliyyat təyyarələrini izləmişik.

Təbii ki, biz adekvat tədbirlər görməyə məcbur idik. 2025-ci ildə növbəti hərbi büdcəmiz rekord büdcə olacaq. Bu, təxminən beş milyard dollardır. Bu məbləğin ən azı 60 faizini xərcləməyə məcburuq, belə təhdidlər olmasaydı, xərcləməzdik, Qarabağın bərpasına, sosial ödənişlərə və sair üçün istifadə edərdik. Lakin biz bunu etməyə məcburuq və edəcəyik. Məncə, bu, fəlakətə aparan yoldur. Birincisi, Ermənistan silahların əksəriyyətini Qərbdən pul-suz və ya kreditlə almasına, onların təbii ki, silinəcəyinə baxmayaraq, bizimlə silah yarışında tab gətirməyəcək. Hətta bu halda da bizimlə silah yarışında tab gətirməyəcəklər. Onlar İkinci Qarabağ müharibəsinin və 2023-cü ilin sentyabrında keçirilən antiterror əməliyyatının nəticələrini unutmamalıdırlar. Həmçinin başa düşməlidirlər ki, Makron rejiminin, eləcə də ABŞ Dövlət Departamentinin maksimi

Prezidentdən dünyanı silkələyən açıqlamalar

İlham Əliyev olduqca mühüm bəyanatlar, mesajlar səsləndirdi, "bəşəriyyət üçün fəlakətli olan tendensiyanı tərsinə çevirə biləcəyik" dedi

mum dəstəyinə baxmayaraq, burada, bu yerdə bizə qarşı növbəti təxribat planlaşdırırsalar, onlara heç kim kömək etməyəcək. Axı Makron 2020-ci və ya 2023-cü ildə onlara necə kömək etdi, onları dəstəklədi, bəli, əlinə, yəqin ki, başqa hansı yerindən tutdu, bilmirəm. Bax, bu qədər. Biz onun nəyə qadir olduğunu çox yaxşı bilirik. Odur ki, biz həm danışıqlar prosesi çərçivəsində, həm də Ermənistanla Azərbaycan arasında işləyən delimitasiya komissiyası çərçivəsində və erməni sponsorlara, şərti olaraq Vaşinqtondakı so-roşçulara bunu dayandırmaq lazımı olduğunu çatdırırıq və çatdırmağa davam edəcəyik. Bu, belə davam edərsə, sonradan bizə qarşı heç bir irad tutulmasın", - deyə bildirib.

Növbəti "Amma bir vaxtlar elə görünürdü ki, sülh sazişi tezliklə bağlanacaq. Bəs niyə bağlanmır? Sözlün əsl mənasında hazır vəziyyət də dayanmışdır" sualına İlham Əliyev belə cavab verib: "Bəli. Qərbdə bu iki proses nə üçünsə bir-birindən ayrılır. Baxmayaraq, biz hesab edirik ki, bu iki proses birləşdirilməlidir. Sülh sazişi və Ermənistanın eyni vaxtda bizə qarşı silahlandırılması iki fərqli kursdur. Axı, biz əslində sülh sazişi üzrə böyük irəliləyiş əldə etmişik. Bu sənədin 17 maddəsinin 15-i razılaşdırılıb, ikisi qalıb. Kazanda Ermənistanın baş naziri ilə sonuncu görüşüm zamanı eşitdiyim və hiss etdiyim o oldu ki, razılaşdırılmamış bu iki maddə də Ermənistan tərəfindən qəbul oluna bilər, mən bizim şərtlərimizi nəzərdə tuturam...

Onlardan biri bir-birinə qarşı beynəlxalq iddialardan kənarda durmaqdır. Zənnimcə, bu, qarşılıqlı şəkildə qəbul olunan maddədir. Bu yaxınlarda biz vurulmuş zərərin təhlili başa çatdırdıq, həm də bunu ətəflı etdik. Biz buna 4 il vaxt sərf etdik və orada hər şey sənədlərlə qeyd olunub. Bu, təqribən 150 milyard dollardan çoxdur, yəni işğal illərində vurulan zərərdir. Ona görə də, zənnimcə, qarşılıqlı iddiaları kənara qoymaq hər iki tərəf üçün qəbul ediləndir. Di-

gər maddə başqa ölkələrin nümayəndələrini bizim sərhədimizdə yerləşdirməklə bağlıdır. Bu, niyə bizim üçün vacibdir? Çünki sözdə Avropa müşahidəçiləri pərdəsi altında bizimlə Ermənistan sərhədində NATO tərəfindən infrastruktur yaradılıb..."

Dövlət başçısı deyib ki, erməni tərəfinin həyata keçirilməli olduğu daha iki məqam var: "Birincisi, öz konstitusiyasını dəyişməkdir. Çünki konstitusiyada Azərbaycanı ərazi iddialarının yer aldığı müstəqillik Bəyannaməsinə istinad var, burada keçmiş Dağlıq Qarabağ muxtar vilayəti Ermənistanın bir hissəsi elan olunur. Ona görə də konstitusiyanın dəyişdirilməsi bizim istəyimiz deyil, sadəcə obyektiv şərtir. Bizim ikinci şərtimiz ATƏT-in Minsk Qrupunun ləğvidir..."

Prinsipcə bunlar hamısıdır, əgər bunlar həll edilərsə, daha sülh sazişinin imzalanmasına heç bir maneə olmayacaq..."

Gürcüstanda baş verənləri necə qiymətləndirməsinə dair suala cənab Əliyev cavabında deyib: "Görürəm ki, Gürcüstanda vəziyyət sabitləşir. Biz buna şadıq. Gürcüstan bizim üçün çox mühüm tərəfdaş və yaxın dostdur. Uzun əsrlərdir ki, xalqlarımız sülh və əmin-amanlıq şəraitində yaşayıb. Ona görə də Gürcüstanda sabitliyin pozulması və ya sabitliyin pozulması təhlükəsi Gürcüstan üçün olduqca kiçik, Azərbaycan üçün də zərərli deyil. Bu səbəbdən biz öz tərəflimizdən qarışıq və bütün addımları atırıq ki, Gürcüstanda vəziyyət siyasi məcrada sabit olsun, Gürcüstan uğurla inkişaf etsin.

Yenidən xarici təsir məsələsinə qayıdıqda, məlum oldu ki, Gürcüstanda Qərbdən maliyyə-ləşən minlərlə qeyri-hökumət təşkilatı fəaliyyət göstərir. Bu təşkilatlarda çalışan və ya əmək haqqı alan insanların sayı isə yəqin ki, on minlərlə, hətta daha çoxdur. Biz bilirik ki, bu, nə deməkdir. Çünki burada, bizim ölkəmizdə qrantla qidalananların və qrant verənlərin özlərini ağa kimi apardıqları dövr var idi, amma biz bunun qarşısını aldıq. Ona görə də hər hansı quru-

mun, istər Azərbaycan və ya xarici olsun, verdiyi istənilən qrant qeydiyyatsız keçməlidir və müvafiq orqanlar icazə verib-verməyi nəzərdən keçirməlidir".

"Bu, Azərbaycanın milli maraqlarına uyğundurmu" sualına cavabında dövlət başçısı bildirib: "Bəli, təbii ki. İkincisi, yardım asılılıq yaratmamalıdır. Ona görə də Bayden administrasiyası tarixdə, o cümlədən nə ilə yadda qalacaq? Bir çox məsələ, amma o cümlədən bir göstərici ilə. Bu, yaxadan asılmaqdır. Biz sizə kömək etmək istəyirik. Biz isə deyirik: sağ olun, ehtiyac yoxdur. Onlar təkid edirlər. Bax, onların USAID adlı strukturu var. Yardım etmək istəyir, amma nədən bəzə lazımı olan məsələdə deyil. Məsələn, Azərbaycan mediası heç bir xarici mənbədən hətta bir faiz belə maliyyələşə bilməz. Bunu edə bilməz. Nə üçün? Axı biz ABŞ mediasını maliyyələşdir-mirik. Düzdür? Nə üçün onlar bizimkiləri maliyyələşdirmir? Belə ki, onlar "Amerikanın səsi" və "AzadlıqRadiosu" kimi əlaltı resursları vasitəsilə gecə-gündüz xalqımıza, ölkəmizə qara yaxırlar, Ermənistan üzərində qələbəmizə kölgə salırlar. Ona görə də mənə elə gəlir ki, bunun qaydaya salınması Gürcüstanda müəyyən vaxt ərzində nəzərdən qaçınılıb, bunu etdikdə isə, necə deyirlər, qatar bir az getmişdi. Yaxşıdır ki, indi şərait artıq sabitləşməyə doğru gedir. Amma gördüyünüz kimi, yenə də Makronun qulaqları görünür. Adam öz ölkəsində oturma bilmir. Mütləq Gürcüstana da əl uzatmalıdır..."

Gürcüstan məsələsinə qayıdaraq deməliyəm ki, o, gördüyündən daha genişdir. Zənnimcə, bu səbəbdən nəzərdə tuturam ki, adətən irəliyə sanksiyaların verilişə çevirmiş ölkələri verirlər. Əgər belə demək mümkündürsə, bu, Qafqaz uğrunda döyüşdür. Ermənistanın haraya gətirdiyi aydındır. O, mahiyyətə KTMT-dən de-fakto çıxıb. Bizim yoxlanılmış məlumatlarımızda görə, onların de-yure çıxarmamasının səbəbi hələ Dövlət Departamentindən təlimat alınmadır. Bunu alan kimi, onlar çıxacaqlar. Azərbaycan müstəqil aktordur və kifayət qə-

dər ixtisaslaşıb, özünü müdafiə edə bilir. Ona görə də Gürcüstan Qafqaz uğrunda döyüşlərdə mühüm amildir. O, necə olacaq? O, bizim ənənəvi Qafqaz dəyərlərinə əsaslanacaq.

Yeri gəlmişkən, Borrel haqqında danışdıq, mən ona məhəl qoymadım. Bunun ardınca ona hələ bir-iki signal göndərmək istəyirəm. Hərçənd mən COP-da çıxışlarımın birində bu barədə danışmışam, hətta Borreldən sətət gətirmişəm ki, o, Avropanın çiçəklənən bağ, qalanların isə cəngəllik olduğunu bildirib.

Mən isə dedim ki, əgər biz cəngəlliksə, bizdən uzaq durun. Ümumiyyətlə, Borrelə gəldikdə, düşünürəm ki, o, bir neçə onillik əvvəl yaşasaydı, diktator Frankonun yaxşı xarici işlər naziri olardı.

Onun, sadəcə, başqa zamanda yaşamaqla bəxti gətirməyib".

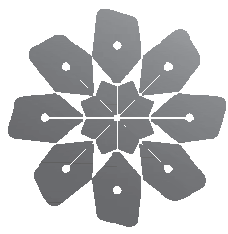
"İlham Heydəroğlu, qarşıdan gələn ildə rusiyalılara qısaca nə arzu edərdiniz" sualını isə dövlət başçısı belə cavablandırıb: "İlk ağılıma gələn, əlbəttə, sülhdür, 2025-ci ildə müharibə başa çatsın, insanlar evlərinə qayıtsınlar və sülh şəraitində yaşasınlar. Əlbəttə, bir-birini başa düşməyi öyrənsinlər. Təbii ki, Rusiyaya qarşı belə sanksiya siyasətini nəzərə alaraq, rəhbərliyə öz gücünə, qətiyyətinə inam ərzulayıram, Prezidentin komandasına sanksiya siyasətinin mənfi nəticələrini minimuma endirmək üçün gələcəkdə də bütün tədbirləri görməyi diləyirəm. Çünki aydındır ki, bütün bunlar fəsadlız ötürməyəcək. Rusiya cəmiyyəti hər hansı bir cəmiyyət kimi ağır dövrdə birləşir və biz Rusiyada bu konsolidasiyanı görürük. Arzu edirəm ki, belə də davam etsin.

Suallardan birinə cavab verərək artıq qismən toxunduğum daha bir məqamı qeyd etmək istərdim: ölkələrimizi, xalqlarımızı və rəhbərliklərimizi daha çox birləşdirən nədir? Bu, öz milli köklərinə və ənənəvi dəyərlərinə sadiqlikdir. Bu gün bu, demək olar ki, bəzi regionlarda çox nadir hallardır. Gah xarici idarəçilik, gah tam mənəvi deqradasiya, yaxud onların biri digəri ilə birlikdə. Yəni bu, bizi sərfəli şəkildə fərqləndirir. Dünyada gördüyümüz tendensiylər, o cümlədən Tramp prezident seçilməsi məhz onu göstərən amildir ki, o, elə bizimlədir. Necə deyirlər, ənənəvi dəyərlərə münasibətdə bir qayıqdayıq. Zənnimcə, bəşəriyyət üçün fəlakətli olan tendensiyanı tərsinə çevirə biləcəyik, bax bu, pozğunluq, nümayişkarənə iblislik ki, biz onu Paris Olimpiadasının açılışında gördük. Bu halların qarşısı alınmalıdır. Bunu liderlərə inanan cəmiyyət edəcək, bunu biz edəcəyik. Mütləq. Yoxsa biz azlıqda qalacağıq. Biz isə azlıqda qala bilmərik.

Əlbəttə, Yeni ildə bütün rusiyalılara xoşbəxtlik, əmin-amanlıq arzulayıram".

Qeyd: Müsahibənin tam versiyası Musavat.com saytında əks olunub.

□ Hazırladı: EİSAD MƏMMƏDLİ

**Azərbaycan
Respublikasının
Mədlanın İnkişafı
Agentliyi**

**Gənc nəslin milli mənlək şüurunun
inkişaf etdirilməsi və vətənpərvərlik
hisslərinin tərbiyəsi**

Prezident İlham Əliyev "Rossiya Seqodnya" Beynəlxalq İnformasiya Agentliyinin Baş direktoru Dmitri Kiselyova müsahibəsində Ermənistandan qovulmuş azərbaycanlılardan da danışdı.

Dövlət başçısı deyib ki, Azərbaycanda Ermənistan-dan gələnlərin icması var, on-lar 1980-ci illərin sonun-da-1990-cı illərin əvvəlində deportasiya olunmuş təxmi-nən 300 min azərbaycanlıdır.

Prezident İlham Əliyev bil-dirib ki, bu icma qayıtmaq, re-inteqrasiya üçün onlara belə bir şəraitin yaradılmasına dair Ermənistan rəhbərliyinə rəsmi müraciət edib.

"Çünki onların 1990-cı illə-rin əvvəlində oradan deporta-siyası o demək deyil ki, bu in-sanların qayıtmaq hüququ yoxdur. Ona görə də biz hələ bu günədək Ermənistan rəh-bərliyindən azərbaycanlıların öz tarixi torpaqlarına reinteqra-siyası prosesini necə görmələri barədə cavab almamışıq", - deyə dövlət başçısı əlavə edib.

Milli Məclisin deputatı, Qərbi Azərbaycan İcmasının sədr müavini Hikmət Babaoğlu "Yeni Müsavat"a şərhində bildirdi ki, Qərbi Azərbaycana qayıdış sülh layihəsidir, tarixi ədalətin və beynəlxalq hüququn bərpa olunmasını ehtiva edir: "Qərbi Azərbaycana

qayıdış həm də azərbaycan xalqının qarşısında duran milli vəzifələrdən biridir. Çünki zaman-zaman müxtəlif təzyiqlərə, təqiblərə məruz qalan xalqımız ona aid olan tarixi coğrafiyalardan müxtəlif yollarla çıxarılıb, etnik təmizləmə siyasətinin qurbanı olub, deportasiya olunaraq hüquqları tapdalanıb. Belə coğrafiyalardan ilki Qərbi Azərbaycandır. Qərbi azərbaycanlılar tarix boyu 4 dəfə - 1905-1906-cı, 1918-1920-ci, 1948-1950-ci və 1987-1991-ci illərdə tarixi yurdlarından bu və ya digər formada təqib olunaraq, təzyiqlərə məruz qoyularaq çıxarılıb. Məqsəd Azərbaycan ərazisində erməni dövləti qurmaq olub. Azərbaycan xalqının milli yaddaşı varislik əsasında formalaşmış. Bunun üçün biz ilk növbədə ailə institutu-muza, daha sonra ictimai mühitimizə, maarif institutlarımıza borcluyuq çünki biz heç zaman bizə aid olan tarixi torpaqlarımızı unutmamışıq, bu gün də unutmuruz".

H.Babaoğlu qeyd etdi ki, növbəti mərhələdə Qərbi Azərbaycana qayıdışla bağlı

Milli şüur, vətənpərvərlik

ÜSAVAT
N 230 (8603) 19 dekabr 2024

Prezident Ermənistandan qovulmuş azərbaycanlılardan danışdı

Hikmət Babaoğlu: "Qərbi Azərbaycana qayıdış Azərbaycan xalqının qarşısında duran milli vəzifələrdən biridir"

yeni mübarizə forması və me-todları müəyyənləşdirilib. O, bunun beynəlxalq hüquqa, tarixi ədalətin bərpa olunma-

sına əsaslanan və qlobal hü-quqi mexanizmləri olan me-xanizm olduğunu vurğuladı: "Biz bunu ona görə qlobal hüqu-

qi mexanizmləri olan mexanizm kimi səciyyələndiririk ki, beynəlxalq hüquqda hər bir insanın doğulma və yaşama hüququ onun təməl hüququ hesab olunur. Eyni zamanda "Ümumdünya İnsan Hüquqları haqqında" Bəyannamədə də insanların doğulduqları yerdə yaşamaq hüququ tanınır. Hazırda Azərbaycan Qərbi Azərbaycanın təmsalında bu hüquqların bazasının daha da genişləndirilməsi uğrunda mübarizə aparır, BMT-nin müvafiq institutlarına, insan hüquqları üzrə ixtisaslaşmış digər beynəlxalq qurumlara müraciət edərək onların haqlarının və hüquqlarının bərpa olunmasını istəyir. Bu prosese gənclərin cəlb edilməsi isə xüsusilə önəmlidir. Belə ki, gənclər hər bir xalqın fikri, mübarizə varisləridir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev yeddinci çağırış Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin ilk iclası zamanı çıxışında bildirmişdi ki, tərbiyənin əsas mənbəyi

ailə və məktəbdir. Bu, əsasdır. Ölkə başçısı əlavə etmişdi ki, cəmiyyət, cəmiyyətdə hökm sürən ümumi ab-hava gənc nəslin şüuruna, gələcəyinə ciddi təsir göstərdiyi üçün bu məsələ daim diqqət mərkəzində olmalıdır. Azərbaycan xalqı öz tarixi gerçəklikləri ilə bağlı daima gəncləri səfərbər etməyi, onları milli vətənpərvərlik ruhunda, milli yaddaşı əsasında tərbiyə edə bilib, bu gün bu aktualdır. Mənə elə gəlir ki, bu gün Azərbaycanda ailə institutları, o cümlədən ictimai institutlar bu işlə məşğul olur. Hesab edirəm ki, Qərbi Azərbaycana ləyaqətli qayıdışın təmin olunmasında gənclərin mühüm rolu olacaq, çünki nəticə etibarilə gənclər gələcək mübarizəmizin davamçılarıdır. Bu yaxınlarda, dekabrın 4-5-də Bakıda Qərbi Azərbaycan İcmasının "Qayıdış hüququ-Ermənistan zorla çıxarılan azərbaycanlılar üçün ədalətin təmin edilməsi" mövzusunda II beynəlxalq konfrans keçirilib. Konfransda 51 ölkənin nümayəndəsi iştirak edib. İnsan hüquqları üzrə ekspertlər qərbi azərbaycanlıların hüquqlarının pozulması ilə əlaqədar hüquqi mexanizmlərin səfərbər edilməsi məqsədilə fikir mübadiləsi apardılar. Beynəlxalq hüquqda qayıdışın mexanizmlərinin aşdırılması ilə bağlı müzakirələrin nəticəsinin olacağına, Qərbi Azərbaycana qayıdışla bağlı məqsədlərimizin reallaşacağına inanıram".

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Nigar HƏSƏNLİ

Erməni separatçıların işi - məhkəməyə səfirliklər dəvət olunsun?

Deputat Səbinə Salmanova: "Bu qatillərin cinayət məsuliyyətinə cəlb edilməsi və məhkəmə prosesi ilə bağlı məsələ Azərbaycanın daxili işidir"

Ermənistan Respublikası və onun silahlı qüvvələri, Ermənistan Respublikasının bilavasitə hərtərəfli dəstəyi ilə Azərbaycan Respublikasının Ermənistan Respublikası tərəfindən işğal olunmuş ərazilərində yaradılmış qondarma "Dağlıq Qarabağ Respublikası" və onun qanunsuz silahlı birləşmələri tərəfindən Azərbaycan Respublikasına qarşı törədilmiş qanunsuz əməllərinə dair cinayət işi məhkəməyə göndərilib.

Toplanmış mötəbər sübutlar əsasında ümumilikdə 2548 epizod üzrə Ermənistan Silahlı Qüvvələri və qanunsuz silahlı birləşmələr tərəfindən törədilən cinayətlərdə ittham olunan 15 nəfər - Qukasyan (Qukasyan) Arkadi Arşaviri (Arşaviroviç), Harutyunyan Arayik Vladimiri (Vladimiroviç), Sahakyan Bako Sahaki, İsxanyan Davit Rubeni, Babayan Davit Klimi (Klimoviç), Mnatsakanyan Lyova Henrixi, Manukyan Davit Azati, Martirosyan Qarık Qriqori, Paşayan Melikset Vla-

dimiri, Allahverdiyev Davit Nelsoni, Stepanyan Qurqen Homerosi, Balayan Levon Romiki, Babayan Madat Arakeli (Arakeloviç), Beqlaryan Vasili İvani və Qazaryan Erik Roberti hakim qarşısına çıxarılıb.

Bu barədə Baş Prokurorluğun mətbuat xidməti məlumat yayıb.

Separatçıların məhkəməsi böyük ehtimalla 2025-ci ilin əvvəlində start götürəcək və bu ilin məhkəməsi hesab olunacaq. Soyqırım, işğal cinayətləri törədənlərin ədalət mühakimə-

si təbii ki, dünyanın da diqqətində olacaq. Eyni zamanda bədxahlarımız bundan ölkəmizə qarşı istifadə etməyə cəhdlər göstərəcəklər.

Uydurmalarn, çığır-bağırların qarşısını almaq üçün mümkün variantlar nədir? Səfirlikləri, beynəlxalq təşkilatları bu canilərin məhkəməsinə dəvət etmək faydalı ola bilər. O baxımdan ki, insanlıq əleyhinə cinayət törədənlərin hansı vəhşi əməlləri həyata keçirdiklərini qulaqları ilə eşitsinlər, şahidlərin və canilərin öz dilində. **Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin üzvü Səbinə Salmanova** "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, əllərini xalqımızın qanına batmış qatillər tezliklə Azərbaycan qanunları ilə mühakimə ediləcəklər və layiqli cəzalarını

alacaqlar: "Bu canilər Cinayət Məcəlləsində onlara qarşı irəli sürülən maddələrdə qeyd olunan bütün ağır cinayətləri törətmiş şəxslərdir. Onları bəzilərində hətta həbs olunmadıqları, Xankəndidən Azərbaycana qarşı meydan oxuduqları zamanlarda çıxışlarında Azərbaycana qarşı heyatə keçirdikləri cinayət əməllərini, müharibə cinayətlərini açıq bəyan ediblər. Heç kim, heç bir beynəlxalq təşkilat və heç bir diplomat bu faktları təkzib edə bilməz. Bir zamanlar keçmiş qondarma qurumun tələk "prezidentləri", "deputatları", "nazirləri" Qarabağda atəşə bəyan edirdilər. Onlar elə düşündülər ki, xalqımıza qarşı törətdikləri cinayət əməlləri cəzasız qalacaq. Beynəlxalq ictimaiyyətin bu cinayətlərə göz yumması, susqunluğu isə erməni qatilləri daha da ruhlandırır. Ona görə də bu qatillər bir zamanlar Qarabağda, digər işğal etdikləri ərazilərimizdə azərbaycanlılara divan tutmaları, o cümlədən Gəncədə, Tərtərdə, Bərdədə dinc əhaliyə qarşı terror törədərək mülki insanlarımızı qətlə yetimləri ilə öydürdülər. Vətən müharibəsində Arak Arutyunyanın Gəncəni vur-

maq əmrini özünün verdiyini necə əda ilə videokamera önündə etiraf etməsini hər birimiz yaxşı xatırlayırıq. Arak Arutyunyan kimilər bunlarla öz cinayətlərini hələ tutulmadan öncədən etiraf etmiş olublar.

Azərbaycan hər zaman etnik təmizləmə ilə barışmaya-çağını, xalqımıza qarşı qətlamlar, soyqırımlar törədən qatilləri, terrorçuları cəzasız qoymayacağını bəyan edirdi. Artıq ilahi ədalət öz yerini tapıb. Torpaqlarımız erməni işğalından azad edilib, ölkəmizin ərazi bütövlüyü tam bərpa olunub, Qarabağdakı quldur yuvası dağıdılıb və qondarma qurumun separatçı rəhbərləri əliqandallı şəkildə Bakıya gətirilib, ibtidai istintaqları aparılıb və indi onlar istintaq təcridxanasında dövlət başçımızın təbircə desək, çay içə-içə məhkəməyə çıxarılacaqlarını və öz layiqli cəzalarını gözləyirlər".

S.Salmanova qeyd etdi ki, bəzi qərəzli Qərb təsisatla-

rı separatçıların həbsi ilə bağlı məsələdə riyakarlıq nümayiş etdirirlər: "Hətta bəzilərini Azərbaycan xalqının qanına batmış bu caniləri "siyasi məhbus" kimi də təqdim edirlər, insanlıq əleyhinə cinayətlər törətmiş qatillərin azad olunması kimi absurd fikirlər səsləndirməkdən belə çəkinmirlər. Ancaq onların bu çirkin davranışları heç nəyi dəyişdirə bilməz. Azərbaycan dövləti həmin terrorçuları beynəlxalq hüquq və qanunlar çərçivəsində mühakimə edir. Qondarma rejimin rəhbərlərinin cinayət məsuliyyətinə cəlb edilməsi və məhkəmə prosesi ilə bağlı məsələ Azərbaycanın daxili işidir və sülh gündəliyinin də predmeti deyil.

O cümlədən məhkəmə prosesinin açıq və ya qapalı keçirilməsi, kimlərin prosesi izləyib-izləməməsinə şərait yaradılması məsələsi isə məhkəmənin səlahiyyətindədir".

Etibar SEYİDAĞA, "Yeni Müsavat"

Suriyada baş verən çevrilişdən sonra müxtəlif qüvvələrin fəallaşması diqqətdən yayınmır. Ümumiyyətlə, Yaxın Şərqdəki çaxnaşmalar fonunda İŞİD sanki yenidən dövrüyyəyə girməyə çalışır. Sırr deyil ki, Azərbaycanda da bu təşkilatla əlaqələri olan şəxslər mövcud olub. Qusarda iki gün öncə məhv edilən silahlı şəxslə bağlı yeni faktlar müəyyən düşüncələr yaradır.

Radikal təriqətçi olduğu bildirilən, əvvəllər dəfələrlə məhkum olunmuş 30 yaşlı Alxas Şıxmətov kənd ərazisində silahla dolaşaraq insanları qorxuya salmış. Alında İŞİD-in rəmzi olan sarğı ilə gəzməsi isə kənd camaatını tamamilə təşvişə salıb. Sakinlərin şikayəti əsasında əməliyyat keçirilib. Polisə Şıxmətov silahlı müqavimət göstərərək və vəziyyət nəzarətdən çıxmaq dərəcəsinə çatıb. Təhlükəli radikalçı sonda polis əməkdaşlarının müdaxiləsi ilə məhv edilib.

Əlbəttə, Azərbaycanın təhlükəsizlik, hüquq-mühafizə orqanları kifayət qədər bu sahədə peşəkardır və təhlükələri önəyə bilirlər. Quru sərhədlərin bağlı olması da müəyyən qədər bu cür radikalın manevr imkanlarını əlindən almış olur. Hazırda həbsdə Suriya və İraqda döyüşmüş azərbaycanlılar var. Elə Yaxın Şərq ölkələrində terror birləşmələrinə qoşulmuş bəzi Azərbaycan vətəndaşları qalmaqdadır. Türkiyə lideri Ərdoğan isə anons verib ki, İŞİD və PKK kimi terror təşkilatlarının başı əziləcək. Bəs qarşıdakı müddətdə İŞİD yenidən aktivləşə, simpatizanlarını ayaqlandıрмаğa cəhd edə bilərmə?

“İŞİD qruplaşmasının Suriyada yenidən baş qaldırma-

sı real təhlükəsi mövcuddur”, - Rusiya xarici işlər nazirinin müavini Sergey Ryabkov bildirib. Onun sözlərinə görə, Suriyada İŞİD kimi hərəkatların yenidən baş qaldıracağı real təhlükə var. “İŞİD və bu cür birliklərin yaranmasından əvvəlki bütün strukturların yenidən başlarını qaldırması təhlükəsi var. Bu, narahat edici məqamdır. İstəməzdim ki, ölkə qeyri-sabitlik mənbəyinə, terror təhdidləri mənbəyinə çevrilsin. Heyət “Təhriş-eş-Şam”ın, eləcə də digərlərinin beynəlxalq səviyyədə tanınan və ya ayrı-ayrı ölkələr tərəfindən tanınan statusu, əlbəttə ki, hamıya məlum mövzudur. Görünür, bu, bu və ya digər şəkildə həll edilməli olacaq”, - deyərək Ryabkov əlavə edib. ABŞ və Türkiyə İŞİD-ə qarşı koordinasiyalı şəkildə mübarizə aparacaq. Bu barədə Pentaqon rəhbəri Lloyd Ostinlə türkiyəli həmkarı Yaşar Güler telefon danışığı zamanı müzakirə aparıblar.

Parlamentin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin üzvü Aydın Mirzəzadə “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Suriyada son hadisələr dünyanın gedişatını müəyyən qədər dəyişdi. Deputat vurğuladı ki, köhnədən qalan bəzi məsələlərə baxış ortaya qoyulması

İŞİD yenidən dirçələ bilərmə - güc mərkəzlərində hazırlıq

ABŞ, Türkiyə və Rusiya bu terror təşkilatının xortlayacağını elan edib; **deputat:** “Azərbaycana terroru daşımaq istəyən qüvvələr var, xalq-iqtidar birliyi buna imkan verməyəcək”

zəruri oldu. A.Mirzəzadə hesab edir ki, Suriya və İraq uzun illər terror yuvaları olub, bu gün də həmin təhlükə aradan qalxmayıb: “Eyni zamanda bu ölkələrin ərazisindən Türkiyəyə qarşı terror törədilməsi baş verib. Təbii ki, Suriyada süqut etmiş rejimin döv-

ründə terrora dəstək verilməsi də qarşıda dövlətə qarşı təhdidləri gücləndirmişdi. Suriyada indiki hakimiyyət isə Türkiyə ilə yaxşı əlaqələr qurmaq istəyir, sivil bir ölkə yaratmaq niyyətindədir. Əfsuslar olsun ki, terror həmişə boşluqlar axtarır, cəlbədic

şüarlardan, vədlərdən çəkinmir. Ona görə İŞİD-in başqa bir adla meydana çıxması belə istisna deyil”.

A.Mirzəzadə əlavə etdi ki, Suriyanın hələ də bəzi əraziləri terrorçuların nəzarətindədir və ölkədə qarışıqlıqdir: “Bu terrorçuların hansı mərkəz-

dən maliyyələşməsi, hansı şüar seçməsi vacib deyil, əsas terror təhlükəsinin mövcudluğudur. Türkiyə isə hər zaman terrora qarşı böyük güclə mübarizə aparıb, Azərbaycan da qarşıda ölkəyə dəstək verib. Bundan əlavə, zaman-zaman terror ab-havasını Azərbaycana gətirmək istəyən qüvvələr də olub. Dövlətimizin hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən terror siyasəti aparmaq istəyənlər dərhal ifşa edilib. Bir neçə gün əvvəl Qusarda bir terrorçunun zərərsizləşdirilməsi, bir qrupun isə gömrük postunu ələ keçirmək üçün hazırlıq görməsi ondan xəbər verir ki, Azərbaycana terroru daşımaq istəyən qüvvələr var. Ancaq Azərbaycan dövlətinin və cəmiyyətinin qətiyyətli mövqeyi, xalq-iqtidar birliyi buna imkan verməyəcək”.

Emil SALAMOĞLU,
“Yeni Müsavat”

Qonşu ölkədə anarxiya - Zurabişvili Saakaşvilinin yanına gedə bilər...

Gürcüstanın dekabrın sonu qarışacağı, prezident postunu tərk etməyən xanım liderlə bağlı sərt addımlar atılacağı gözlənilir

Gürcüstanda siyasi anarxiya yaranıb. Salome Zurabişvili 29 dekabrdan sonra Gürcüstanın prezidenti mandatını təhvil verməyəcəyini bəyan edib. “Yeni Müsavat” xəbər verir ki, siyasətçi bir daha yeni parlament seçkiləri keçirilmədən bunu etmək niyyətində olmadığını deyib və Avropa İttifaqını etirazçılara dəstək verməyə çağırıb.

Hazırda sanki Gürcüstanın iki prezidenti var və ölkə istənilən an qarışa bilər. Avropa Parlamentində çıxışında isə xanım prezident deyib ki, Gürcüstandakı etirazlar mahiyyəti etibarilə inqilabi hərəkat deyil, çünki buna tələbat yoxdur. “Gürcüstanda sosial məsələlərlə bağlı heç vaxt kütləvi etirazlar olmayıb, bunun bir çox səbəbi var, lakin hər halda, bu baxımdan vəziyyət də qənaətbəxş deyil. İnsanlar yalnız ekzistensial bir problem, təhlükə hiss edirdiyi zaman kütləvi şəkildə küçələrə çıxırlar. Bu gün də bu

baş verir. Bu, çox dinc hərəkatdır, kütləvi vətəndaş itaətsizliyi hərəkatıdır. Bu, öz mahiyyətinə görə inqilabi hərəkat deyil, çünki buna tələbat yoxdur”, - Zurabişvili deyib.

Ancaq kreslosundan getməyən Zurabişvili postundan necə uzaqlaşdırılacaq? Bu sualın cavabı parlamentin qanuna etdiyi dəyişiklikdədir.

Belə ki, Zurabişvili dövlət mühafizəsindən məhrum ediləcək və toxunulmazlıq statusunu itirəcək. Görünür, bundan sonra kabinetindən kənarlaşdırılacaq. Gürcüstanın yeni prezidenti isə Mixeil Kelaşvili. Bəs bu gərginlik meydan necə uzaqlaşdırılacaq? Bu sualın cavabı parlamentin qanuna etdiyi dəyişiklikdədir.

prezidentin həbsi belə istisna edilmir.

Qeyd edək ki, ABŞ yaxın həftələrdə Gürcüstana qarşı əlavə sanksiyalar tətbiq etmək niyyətindədir. ABŞ Dövlət Departamentinin mətbuat xidmətinin rəhbəri Metyu Miller deyib. O xatırladı ki, ötən həftə ABŞ administrasiyası Gürcüstanda 20-ye yaxın və-

zifəli şəxsə demokratik normaları pozduğuna görə viza məhdudiyyəti tətbiq edib. Brüsseldə isə Gürcüstana qarşı sanksiyaların tətbiqi müzakirə olunsada, yekdil qərar qəbul etmək mümkün olmayıb.

Analitik Elxan Şahinoğluna görə, məsələ burasındadır ki, Avropa Birliyinin 27 ölkəsinin tamamı Gürcüstanla bağlı eyni fikirdə deyil: “Məsələn, Macarıstan və Slovakiya sanksiyaların əleyhinədir, hətta Lüksemburqun xarici işlər naziri Ksavye Bettel də Brüsseldəki çıxışında “Gürcüstan hökumətinin etirazçılara qarşı davranışını tənqid etməklə yanaşı, “Gürcü Arzusu” Partiyasının parlament seçkisində yaxşı nəticə göstərdiyinə görə cəzalandırılmasını doğru hesab etmirik” cümləsini işlədib. Beləliklə, Avropa Birliyi Gürcüstanla bağlı gözləmə mövqeyinə keçib. Görünür, anlayırlar ki, Gürcüstan hökumətinə qarşı sərt qərarlar rəsmi Tiflisi Rusiyaya daha çox yaxınlaşdırma bilər”.

Siyasi ekspert Ramiyə Məmmədova isə Zurabişviliyə görə şiddətli qarşıdurmalar gözləmir. Onun fikrincə, etirazların səbəbi Avro-inteqrasiyanın dayandırılması qərarıdır: “Nə parlament, nə prezident seçkilərinin nəticələri gürcü xalqını o

dərəcədə ayağa qaldırmadı. Gürcüstanın vətəndaş cəmiyyətini silkeləyən baş nazir Kobaxidzenin bəyanatı oldu. O dedi ki, 2028-ci ilədək Avroatlantik məkana inteqrasiya dayandırılır. Bu da böyük qəzəbə səbəb oldu. Çünki Gürcüstan uzun bir yol keçib, vizasız gediş-gəliş haqqı qazanıb, Avropa Birliyinə üzvlük üçün namizədlik statusu əldə edib, indi Kobaxidze deyir ki, proses dayanır. Bu da gürcüləri hiddətləndirdi. Sonra sözlünə düzəliş etdi, lakin bu etirazların davamı gözlənilir. Ancaq inanmıram ki, Zurabişvilinin postunda qalması üçün böyük müqavimət və dəstək göstərsin”. **Təhlilçi hesab edir ki, burada fiqurlar üzərində mübarizə aparılmır, Aİ-yə doğru hədəf var və liberallar dirəniş göstərməkdədirlər:** “Dekabrın 29-dan sonra müəyyən gərginliyin olması mümkündür, amma Zurabişvilinin nəticə əldə edəcəyini gözləmirəm. Seçki olub, prezident seçilib, hansı əsasla etiraz edə bilər ki, vəzifəsini təhvil verməyir?! Ümumiyyətlə, gürcü cəmiyyətində ona münasibət bir mənəli deyil. Hətta Saakaşvili ilə əlaqələri də o səviyyədə olmayıb. O ki qaldı həbsinə, düşünürəm ki, xanım prezidentlə bağlı bu addım atılsın”.

Emil SALAMOĞLU,
“Yeni Müsavat”

İnsan girməyən paytaxt

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

“Əgər siz qoysaydınız və mən onu özüm bildiyim kimi, təkçə yapışqanla təmir eləsəydim, onda hər şeydən qabaq, indi mən burada oturmazdım, küp də dəyərini itirməzdi. Məcbur elədiniz, içəridən bərkətdim”

(Luici Pirandello, “Küp” hekayəsindən)

Dəmiryol idarəmiz bu il 8 milyon sərnəşin daşıdığını, bunun rekord göstərici olmasını qeyd edib. Keçən ilə nisbətən. Uğurludurmu? Bilmirəm. Bütün hallarda idarəni təbrik edirəm, inşallah, sərhədlər açılsın, hamımızı qatara mindirib xaricə daşınsınlar. Şair demişkən, gəzməyə qərrib ölkə, ev almağa vətən yaxşı.

Ancaq böyük ehtimalla bu daşımaların çoxu Sumqayıta işləyən elektrik qatarlarının hesabınadır, orada isə bəzi problemlər var. Məsələn, səhər saat 9:00-dan, axşamüstü 17:00-a qədər bu aralıqda heç bir qatar yoxdur. Sutkanın tam 9 saati (gecə saatlarını saymasaq) paytaxtla onun əsas peykini birləşdirən dəmiryol xəttində it ulayır. Bu da həm yerli sakinlər, həm turistlər üçün Bakı-Sumqayıt xəttini əlverişsiz edir. Məncə, əlaqədar orqanlar ən azı günortada, saat 13:00-14:00 aralığında həmin xəttə nəse bir qatardan, paravozdan, drezinadan zəddən buraxsınlar.

Hətta günorta saatları üçün boş qatar, nəqliyyat vasitəsi tapılmırsa, həmin dövrü xarici şirkətlərə arendaya vermək mümkündür. O cümlədən adamı 1 manatdan daşıyan taksi şoferlərinə. İnanın ki, onlar dəmir yolu üzərində taksi sürməyin nəse bir üsulunu taparlar. “20 Yanvar” metrosu tərəfdə olduqca püxtələşmişlər.

“20 Yanvar” yazdım, mənə çoxdan düşündürən bir problemi həm oxucularla bölüşmək, həm də yenə əlaqədar orqanlar qarşısında qaldırmaq istəyirəm. Bizdən qaldırmaqdır, ta özləri bilər.

Məsələ budur ki, Bakı şəhərinin şimal istiqamətindən (elə o biri tərəflərdən də) şəhərə insan girişi qoyulmayıb! “Beynəlxalq” adlanan avtovağzal tərəfi gözünüz önünə gətirin - bax, həmin istiqaməti nəzərdə tutaram. Yeni bu olduqca tragikomik vəziyyətdir ki, hazırda Xırdalan, Sumqayıt, Biləcəri tərəfdən paytaxta adam kimi yeriyərək girmək qətiyyətinə mümkün deyil. Səki, ciğir, hər hansı piyada keçidi saxlanılmayıb, ancaq magistrat yoldur. Əgər sənəin maşının və avtobus kartında pulun olmasa, paytaxta girə bilməzsən. Bu, çox idiot durumdur və paytaxtımızı fırladan yoldaşların hansı ağılı yiyəsi olduğunu göstərir. Sanki paytaxt insanların deyil, maşınların yaşaması üçün tikilibdir. Robotlar şəhəridir. Hərçənd robotların da ikiayaqlısı, hətta “Boston dinamik” firmasının dördayaqlı robotları Bakıya girə bilməz. Dörd təkərli olmalıdır.

Ekologiyadan, hava təmizliyindən, idmandan, gündə filan qədər yeriməkdən dəm vururlar, lakin paytaxta yeriyərək giriş qoyulmayıb. Bayaq adını çəkdiyim “beynəlxalq” avtovağzal faktiki Bakıya bitişikdir, keçmiş Motodromun ərazisindədir. Ancaq ora girmək üçün insanlar avtomobildə Biləcəriyə enməli, böyük bir daire vuraraq, yalan olmasın, Xocahəsən gölü tərəfdən dönməlidir. Sağ əlinlə sol qulağını qaşımaq kimi bir şey. Bu da həmin əcaib, de-funksional, hər mənada içiboş tikilini qayıran keçmiş nəqliyyat naziri Ziya Məmmədovun tayfasının “ağlının” məhsuludur. “Şamaxinka” adlı hissədən avtovağzalda piyada keçidi qoyulsa, insanlar əlavə sürünməz, xərc çəkməz, piyada ora gedərdilər.

Diqqətli oxucular gördülər ki, mən bayaqdan o vəğzalın adındakı “beynəlxalq” hissəsini dırnaqda yazıram. Qəsdən belə edirəm. Çünki artıq 5 il olacaq, oradan xaricə heç bir avtobus işləmir. Quru sərhədlərimizin bağlı olması üzündən, Bakı avtovağzalı yalnız daxili reyslər, Azərbaycanın rayonları üçün işləyir. O üzəndən, idarənin adındakı “beynəlxalq” sözü ləğv edilməlidir. İnsanlarda çaşqınlıq yaradır.

Yox, əgər Ucar, Qazax, Füzuli və sairə artıq “xaric” sayılırsa, mən sözümü geri götürməyə, avtovağzalın adındakı Beynəlxalq sözünü açıq yazmağa qürurla hazıram!

Qardaş Türkiyənin Avropa İttifaqına (Aİ) üzvlüyü məsələsi yenidən gündəmə gəlib. Uzun illərdir ki, Aİ qərəzli şəkildə Türkiyənin quruma üzvlüyünə problemlər yaradır.

Hazırda formalaşan yeni dünya düzenində Türkiyənin rolu və nüfuzu tamamilə fərqlidir və onun Aİ üzvlüyü məsələsi yenidən aktuallaşıb. Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Ankarada Avropa Komissiyasının Prezidenti Ursula von der Leyenlə birgə mətbuat konfransı zamanı deyib ki, Avropa İttifaqına üzvlük Türkiyə üçün strateji hədəf olaraq qalır.

Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan Avropa İttifaqı Komissiyasının sədri Ursula von der Leyenlə görüşdən sonra hər iki lider mühüm açıqlamalar verib.

Ərdoğan qeyd edib ki, Suriya terror yuvası olmaqdan qurtarmalıdır və Türkiyə əsas ölkədir: “Aİ ilə təmasda olduğumuz illi geridə qoyuruq. Biz həmişə demişik ki, Aİ-yə üzvlük Türkiyə üçün strateji hədəf olaraq qalır. Biz əməkdaşlığımızı davam etdirə bilərik. Üzvlüyümüzün həm birliyə, həm də cümhuriyyətimizə önəmli töhfələr verəcəyi aydındır. Son hadisələr Türkiyənin əsas ölkə kimi mövqeyini daha da gücləndirdi.

Leyenlə danışmaq apardıq və Suriyanın sabitliyini vurğuladıq. Bu gün biz iştirakçı administrasiyanın yaradılması ilə bağlı razılığa gəldik. Baas rejimi geridə dağıntılar qoyub. Biz 13 ildir münaqişələrdən tükənmiş Suriya ilə qarşı-qarşıyıq. Suriyanın təkbaşına bunun öhdəsindən gəlməsi mümkün deyil. Dəstəklə tez ayağa qalxmalıdır. Beynəlxalq ictimaiyyət 13 ildir ki, kifayət qədər dəstək göstərə bilmir. 12 il yarımından sonra Dəməşq səfirliyini açdıq. Ölkəni terror yuvası olmaqdan qurtarmaq lazımdır. Bu baxımdan Türkiyə əsas ölkədir”.

Türkiyə lideri vurğulayıb ki, İsrail bölgədəki təcavüzünə son qoymalıdır.

Aİ Komissiyasının sədri Ursula fon der Leyen də çıxışında vacib məqamlara toxunub: “Kritik dövrdə Suriyaya veriləcək dəstəkdən danışdıq, indi addım atmalıyıq. Biz çalışmalıyıq ki, erkən xidmət göstərək. Biz humanitar yardımı 160 milyon avroya çatdırdıq. Türkiyənin sabitliyinin əldə olunmasında çox mühüm rolu var. Türkiyə ilə münasibətlərimiz müəkkəb olduğu qədər də zəngindir. Bizim iqtisadi əlaqələrimiz daha güclüdür. Aramızda ticarət dövriyyəsi 206 milyard dollara çatıb. Bizim niyyətimiz irəliləmək və güclənməkdir”.

Yeni şərtlər Türkiyənin Aİ-yə üzvlüyünü mümkün edirmi? Buna konkret hansı ölkələr mane olur?

Azad Vətən Partiyasının sədri Akif Nağı “Yeni Müsavat”-a açıqlamasında get-gedə Avropanın Türkiyəyə ehtiyacının artdığını qeyd etdi: “Ərdoğan dönə-

Türkiyənin Aİ-yə üzvlüyü gündəmdə - yeni reallıqlar

Siyasi şərhçi: “Türkiyəyə qarşı olanlar sonunda onun ittifaqa üzvlüyü ilə barışmalı olacaqlar”

mində dünyanın aparıcı əsas ölkələrindən birinə çevrildi. Bütün məsələlərdə qardaş ölkənin rolu nəzərə alınır. Türkiyə hansı məsələyə qarşırsa, o məsələ qısa zamanda, özü də ədalətli formada həll olunur. Bunu artıq Qərbi dünyası da yaxşı başa düşməyə başlayıb. Qardaş ölkəyə nə qədər təzyiq etsələr də, onu alətlərinə çevirməyə çalışsalar da, Qərb istədiyinə nail ola bilmədi. Türkiyə hər kəsə adekvat cavabını verdi. Amerika kimi supergücü də öz yerində oturtdu. Avropa dövlətlərindən üstün olduğunu dəfələrlə göstərdi. Göstərdi ki, onlar heç nəyə qadir deyillər. Bir sözlə, bütün problemləri məsələlərin həllində Türkiyəmiz iştirak edir. Rusiya ilə bərabər hüquqlu münasibətlərini davam etdirir. Moskva Ankaraya nəyisə diqtə etmək fikrinə belə düşmür. Türkiyə hazırda dünyada ən ağır məsələlərin altına girən bir dövlətdir. Son olaraq Suriyada baş verənlər Türkiyənin təsir və güc imkanlarını göstərdi. Eyni zamanda, Ukraynada baş verən müharibədə müdaxilə imkanlarını bu dəqiqə ən çox rəsmi Ankarada əlində saxlayır. Orada sülh imkanları yaratmaq üçün vaxtı ilə qardaş ölkənin irəli sürdüyü variantlar üzərində düşünülür. Hətta Ukrayna rəhbərliyi də o mövqedən çıxış edir. Bütün bunlar onu göstərir ki, bu gün Türkiyənin Avropaya daha çox yox, Avropanın Türkiyəyə daha çox ehtiyacı yaranıb. Avropa artıq ehtiyac duyduğuna görə Türkiyə ilə münasibətləri yaxınlaşdırır. Türkiyənin gücünə görə onu Avropa İttifaqında görmək istəyən qüvvələr kifayət qədər var. Amma bunu istəməyənlər də az deyil. Bunlar ilk növbədə Fransa və Yunanıstan, eləcə də digər

dövlətlərdir. Türkiyənin güclənməsi onları narahat edir. Ankara Yunanıstanla da münasibətlərini normallaşdırmağa çalışır. Hansı dövlətlər Türkiyəyə qarşı qərəzli mövqe tutursa, onları düz yola çəkmək üçün qardaş dövlət cəhdlər edir. Tədricən onlarla da münasibətləri normallaşdırır. Düşünürəm ki, Türkiyəyə qarşı olanlar sonunda onun ittifaqa üzvlüyü ilə barışmalı olacaqlar. Çox da uzaq olmayan bir müddətdə Türkiyə Avropa İttifaqına daxil ola bilər”.

AMİP sədrinin beynəlxalq əlaqələr üzrə müavini Elşən Mustafayev indiki zamanda qardaş ölkənin Avropa İttifaqına üzvlüyünü mümkün sayır: “Türkiyənin Avropa İttifaqına üzvlük məsələsi Ərdoğan hakimiyyətə gəlməmişdən uzun illər əvvəl başlamışdı. Bu o zaman idi ki, Avropa İttifaqında Türkiyəyə olan münasibət indikindən müsbət istiqamətdə qat-qat fərqli idi. Bununla belə üzvlük məsələsində müzakirələr uzanırdı. Müxtəlif şərtlər və həyata keçirilməsi imkansız olan təkliflər verildirdi. Ərdoğan hakimiyyətə gələndən sonra da bu danışıqlar davam etdirildi və sonda bir sıra böyük Avropa İttifaqı dövlətləri Türkiyəni Avropa İttifaqında görmək istəmədikləri bəyanatlarını verəndən sonra rəsmi Ankarada bu məsələni bağladı. O gündən bu günə prosesləri yumşaldacaq, yaxud Türkiyənin birliyə üzvlüyünü vacib edən heç nə baş verməyib. O səbəbdən Türkiyənin Avropa İttifaqı üzvlüyü məsələsinin hələ real olmadığını düşünürəm. Bu məsələdə ittifaq dövlətlərini əsas narahat edən məqam Türkiyənin Avropa İttifaqına üzv olduğu təqdirdə bu təşkilatda ən böyük dövlət olması narahatlıqdır. Hazırda Almaniya 84 milyon

əhalisi ilə Avropa İttifaqında ən böyük dövlətdir və bundan asılı olaraq Avropa parlamentində ən çox üzvlə təmsil olunur. Çünki Avropa parlamentində üzvlərin kvotası əhali sayına uyğun müəyyənləşir. Türkiyə üzvlə olacağı halda isə 85 milyon əhalisi ilə birincilik ona keçəcək, Avropa Parlamentində təmsil olunan üzvləri və ətrafına yığacaq bir sıra digər Avropa İttifaqı dövlətləri ilə qərarların qəbuluna, Avropa komissarlarının seçilməsinə ciddi təsir edəcəyi şübhəsizdir. Eyni zamanda Avropa İttifaqı üzvlüyü üstünlüklərindən istifadə etməklə Türkiyə əhalisinin ittifaq dövlətləri ərazisinə sərbəst gediş və iş qurumları imkanları və bir müddətdən sonra Avropa İttifaqı ölkələrində iqtisadiyyatın bir çox vacib qollarına nəzarət etmək realıqları ortada var. O səbəbdən hesab edirəm ki, Türkiyə Avropa İttifaqı üzvlük məsələsini yenidən masaya qoyub müzakirələr başlada bilər. Amma qəbul məsələsinin bugünkü reallıqlar baxımından mümkün olmayacağı aydındır. Amma ittifaqla Türkiyə arasında münasibətlərin normallaşması və əməkdaşlığın son 15 ildən fərqli olaraq daha pozitiv notlar üzərində qurulması hazırkı dövr üçün kifayət qədər müsbət hal olar və bu perspektiv hər iki tərəfə daha çox xeyir gətirər. Gələcəkdə situasiyadan asılı olaraq digər addımların atılması da mümkün ola bilər. Həmçinin hələ bəlli deyil ki, yaxın gələcəkdə Avropa İttifaqı indiki formatda yaxud dizaynda olacaq, yox. Həmçinin bu birliyin digər bir birliyə transformasiya olması da perspektivi də müzakirə olunur”.

□ **Cavansir ABBASLI, “Yeni Müsavat”**

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan bir tərəfdən özünü sülh prosesi üzrə “səmimi” tərəf kimi sırımağa çalışır, vaxtaşırı müxtəlif bəyanatlar verir, qarşılıqlı iddialardan çəkməkdən dəm vurur, digər tərəfdən də rəsmi İrəvan və erməni lobbisi birləşərək, Avropa coğrafiyasında Azərbaycana qarşı müxtəlif məkrli planlar, təxribatlar həyata keçirirlər.

Diplomatik və informasiya cəbhəsində Ermənistanın və onun havadarlarının belə yaramazlıqlara, pozuculuğa əl atacağı gözlənilməz deyildi. Hətta sanksiya təhdidləri də bir müddət döviyyəyə oldu. Deyəsən, məkrli dairələr artıq bu cür planlara start verirlər və 2025-ci ilin də sülh ili olmamasına indidən zəmin hazırlayırlar. İsveçrə parlamentində “Dağlıq Qarabağ: Sülh Forumu” adlı bədnam qətnamənin qəbul edilməsi bunun əyani sübutu sayıla bilər. Qeyd edək ki, bu hikkəli qətnamənin müəllifi deputat Eriks Fontobeldir. Parlamentdə baş tutan anti-Azərbaycan müzakirəsində bu ölkənin xarici işlər naziri İqnatio Kassisin iştirakı da onu deməyə əsas verir ki, sifarişli bir qətnamə hasil edilib.

Qeyd edək ki, Azərbaycan parlamenti İsveçrə Parlamenti Milli Şurasının təklifinə münasibət bildirib. Musavat.com bu barədə parlamentə istinadən xəbər verir. **Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi** bu il dekabrın 17-də İsveçrə Parlamentinin aşağı palatası olan Milli Şuranın iclasında mövcud olmayan “Dağlıq Qarabağ münaqişəsi”nə dair beynəlxalq sülh forumunun təşkili ilə bağlı müzakirələr aparılmasından və Azərbaycanın bu bölgəsindən könüllü köçmüş erməni milliyətli sakinlərin geri qaytarılmasına kömək göstərilməsi məqsədilə ölkə hökumətini belə bir konfrans keçirməyə çağırmaq təklifinin qəbul edilməsindən təəssüfləndiyini bildirir: “İsveçrə Milli Şurasının ermənipərəst üzvləri bilməmiş deyil ki, Qarabağın Azərbaycan Respublikasının ayrılmaz tərkib hissəsi olması beynəlxalq hüquqla tanınmış və Birləşmiş Millətlər Təşkilatı Təhlükəsizlik Şurasının bir sıra qətnamələri və digər beynəlxalq qurumların sənədləri ilə təsbit olunmuşdur. 2020-ci ilin payızında 44 günlük Vətən müharibəsinin yekunu olaraq ölkəmizin bu ərazisinin Ermənistan tərəfindən 30 illik işğalına birdəfəlik son qoyulmuş, ötən ilin sentyabrında bir günlük antiterror əməliyyatı nəticəsində isə ərazidə Azərbaycanın dövlət suverenliyi bərpa olunmuşdur. Azərbaycanca ölgüyəgəlməz dərəcədə böyük ziyan vuran silahlı təcavüz artıq geridə qalmışdır. Qəddarcasına etnik təmizləmə yolu ilə doğma torpaqlarından qovulmuş azərbaycanlı məcburi köçkünlərin geri dönməsinə şərait yaranmışdır”.

Azərbaycana qarşı bədnam qətnamə - kağız parçasına əhəmiyyət verməliyikmi...

Milli Məclisdən İsveçrəyə çağırış: “Zərər vuracaq!”; STM-in icraçı direktoru: “Biz hər bəyanata “kağız parçasıdır” deyib, keçməli deyilik”; politoloq: “Zaman keçdikcə erməni separatizminə dəstək azalacaq”

Milli Məclis xatırladı ki, işğal dövründə vəhşicəsinə viran qoyulmuş torpaqların bərpası və reintegrasiyası üçün hazırda Azərbaycan dövləti tərəfindən intensiv işlər həyata keçirilir: “Bu gün Azərbaycan Respublikası ilə Ermənistan Respublikası arasında münasibətlərin normallaşdırılması üçün ikitərəfli danışıqlar aparılır və artıq müəyyən nəticələr də vardır. Aydın məsələdir ki, hər hansı beynəlxalq təşəbbüs və hərəkətlər obyektiv olmalı, regionda mövcud reallıqlara, habelə suverenliyi və ərazi bütövlüyünü nəzərdə tutan hüquqi çərçivələrə uyğun gəlməlidir. Tərəflərin iradəsinə sayə salmayan və onlarla razılaşdırılmayan təşəbbüs və hərəkətlər normallaşma prosesini poza bilər. Təəssüf doğuran məqamlardan biri də budur ki, erməni milliyətli sakinlərin Qarabağı könüllü surətdə tərk etməsi barədə absurd fikirlər səsləndirən, Azərbaycanı etnik təmizləmədə, mədəni irsin dağıdılmasında ittiham edən İsveçrə Milli Şurasının ermənipərəst üzvləri XX əsrin 80-ci illərinin sonlarında, Ermənistanın Azərbaycan Respublikasına qarşı silahlı təcavüzü ərəfəsində, eləcə də daha əvvəlki dövrdə bu ölkədəki ata-babaların yurdlarından zorla qovulmuş və ya deportasiya edilmiş yüz minlərlə azərbaycanlının hüquqları barəsində susmağa üstünlük vermiş, 30 illik işğal dövründə Azərbaycanın şəhər və kəndlərinin yerlə yeksan edilməsinə, milli, mədəni və tarixi mirasının dağıdılmasına, 750 min azərbaycanlının öz vətəninə didərgin salın-

masına münasibət bildirməmişlər. Əksinə, erməni maraqlarının müdafiəsi naminə onlar İsveçrənin neytrallıq statusuna etinasızlıq göstərməyi, İsveçrə dövlətinin Azərbaycan barəsində siyasətini başqa istiqamətə yönəltməyə cəhd etməyi belə özlərinə rəva görürlər. İkili standartların ifadəsi olan bu cür qərəzli mövqe tamamilə yolverilməzdir”. **Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi bunu da vurğulamağı zəruri sayır ki, İsveçrə Milli Şurasının 80 nəfər üzvünün təqdim etmiş təklifin əleyhinə səs verməsi, 16 nəfərin isə bitərəf qalması, təklifin 96 səsle qəbul edilməsi Milli Şurada Cənubi Qafqaz bölgəsində cərəyan edən prosesləri obyektiv qiymətləndirən, Azərbaycana ədalətli münasibət bəsləyən sağlam düşüncəli deputatların da olduğunu göstərir:** “Təəssüf ki, çox vaxt onların səsi eşidilmir. Azərbaycan parlamenti İsveçrə hökumətinin məsələ ilə bağlı obyektiv mövqeyini qiymətləndirir. Hesab edirik ki, bu ölkənin xarici işlər naziri İqnatio Kassisin hökumət adından deputatlara sözügedən təklifi rədd etməyi tövsiyə etməsi İsveçrə dövlətinin ərazi bütövlüyü və suverenlik prinsiplərinə sadıq olduğunu, özünün neytrallıq statusu ilə beynəlxalq hüquqa sadıqlığı arasında tarazlığı gözlədiyini nümayiş etdirir. İsveçrə Milli Şurası tərəfindən qəbul edilmiş təklifin Kantonlar Şurasının müzakirəsinə də çıxarılacağına nəzərə alaraq, Milli Məclis parlamentin yuxarı palatasının üzvlərini məsələyə birtərəfli

yaşmadan çəkinməyə və Azərbaycanla İsveçrə arasında münasibətlərə zərbə vura biləcək təklifi rədd etməyə çağırır. Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi beynəlxalq birliyin bütün üzvlərini Cənubi Qafqazda uzunmüddətli sülh və sabitlik yaradılması səylərinə mane ola biləcək təşəbbüs və hərəkətlərə yol verməməyə, dövlətlərin ərazi bütövlüyü və suverenliyi prinsiplərinə hörmət bəsləməyə səsləyir”. Ümumilikdə Azərbaycan bu situasiyada necə davranmalıdır? Qəbul olunan sənədləri sadəcə kağız parçası sayıb əhəmiyyət verməməliyik, yoxsa ciddi tədbirlərə başlanılmalıdır?

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin icraçı direktoru, hüquqşünas Sahib Məmmədov “Yeni Müsavat”a açıqlamasında bildirdi ki, Ermənistanın Azərbaycanla apardığı sülh danışıqları imitasiya xarakterlidir: “Ermənistan Azərbaycana qarşı müharibəni davam etdirir. Sadəcə, hələlik bu, açıq silahlı müharibə deyil, beynəlxalq müstəvidə aparılan müharibədir. Bu, həm beynəlxalq hüquqi mexanizmlərdən istifadə edilməklə aparılan müharibədir, həm də informasiya müharibəsidir. Ermənistan dövləti, erməni lobbisi, erməniçiliyi dəstəkləyən dövlətlər, mərkəzlər, qeyri-hökumət təşkilatları hamısı koordinasiya olunmuş şəkildə addım-addım anti-Azərbaycan fəaliyyətlərini genişləndirməkdədirlər”.

S.Məmmədov qeyd etdi ki, İsveçrə parlamentinin qəbul etdiyi sənədi biz kağız parçası adlandırırıq: “Avro-

pa Parlamenti, digər qurumların davamlı olaraq qəbul etdikləri sənədləri də həmçinin. Amma Ermənistan belə hesab etmir. Ermənistan bu istiqamətdə davamlı və sistemli fəaliyyət göstərir. Qeyd olunur ki, sülh müqaviləsinin mətninin 80%-i razılaşdırılıb. Məsələ ondadır ki, lap 90% də razılaşdırılsa belə, əsas prinsipial məsələ qaldıqca, bu sənədi sülh müqaviləsi adlandırmaq mümkün olmayacaq”. Hüquqşünas vurğuladı ki, konstitusiyə səviyyəsində Azərbaycanın konkret ərazilərinə idda qaldıca hər hansı razılaşma əhəmiyyətini itirir: “Digər tərəfdən, Ermənistan Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsinə Azərbaycana qarşı iddiasının qəbul olunması üçün səylərini artırır. Bu tərəfdən yenidən üzv olduğu Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsinə Azərbaycanın siyasəti və hərbi rəhbərliyinə qarşı qondarma ittihamlarla cinayət işinin açılması istiqamətində işlər aparır. Buna nail ola bilməsələr belə, düşmənciliyi davam etdirirlər”. **Bəs elə olduğu halda biz nə etməliyik? S.Məmmədov:** “Fikrimcə, biz hər bəyanata “kağız parçasıdır” deyib, keçməli deyilik. Biz xarici ölkələrin parlamentləri ilə, beynəlxalq təşkilatlarla, beynəlxalq qeyri-hökumət təşkilatları ilə həm dövlət qurumları, həm vətəndaş cəmiyyəti olaraq işləməliyik. Onların içərisində qərəzli olanları və məlumatlı olmayanları ayırmalıyıq. Qərəzlilərlə hər şey aydındır. Amma məlumdur ki, erməniçiliyin saxta məlumatlarının təsiri altında olanlarla işləməliyik. Mən bu yaxınlarda Cenevrədə keçirilən BMT-nin İrqi ayrı-seçkiliyin Ləğvi Komitəsinin 114-cü sessiyasında iştirak etdim. Biz Ermənistanın yalan dolu hesabatına alternativ hesabat vermişdik. Orada komitə üzvləri ilə görüşlərimiz oldu, brifinq keçirdik, bəyanat səsləndirdik, çoxsaylı sualları cavablandırdıq. Beləcə, bəzi aydın olmayan məsələləri izah etdik. Nəticədə komitənin yekun sənədinə Ermənistanı qınayan və Ermənistanın irqçi siyasətindən narahatlıq ifadə edən fikirlər daxil edildi. Ermənistan nifrət dilinə qarşı mübarizə aparmaq üçün effektiv hüquqi və praktiki təd-

birələrin görülməsi üçün bir il vaxt verildi. Əgər bir neçə QHT beynəlxalq müstəvidə formalaşan fikirlərə təsir edib onu dəyişə bilirsə, deməli, bu səylər daha da genişlənməlidir. Biz Ermənistanla şanlı ordumuz necə döyüşürdüyü, eləcə də döyüşməliyik, sadəcə, beynəlxalq hüquq çərçivəsində və global informasiya məkanında”.

“Atlas” Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri, politoloq Elxan Şahinoğlu isə tamamilə fərqli düşüncə: “Fikrimcə, bu cür bəyanatlara və qətnamələrə xüsusi əhəmiyyət verməməliyik. ABŞ Konqresində və Avropa Parlamentində Ermənistan, həmçinin erməni separatçılarına dəstək ifadə edən xeyli kağız parçası qəbul olunub. Bir müddətdən sonra onlar yaddan çıxır, çünki dedikləri elə kağızda qalır. Azərbaycan isə doğru bildiyi yolla davam edir. Məsələn, İsveçrə parlamentinin qətnaməsinin məntiqsizliyi aşkardır, yazırlar ki, ermənilər Qarabağa qayıtmalıdır. Məgər Azərbaycan bunun əleyhinədir? Vaxtilə Qarabağda yaşamış ermənilər geri qayıtmaq istəyirlərsə, Azərbaycan qanunlarını və konstitusiyasını, o cümlədən pasportlarımızı qəbul etməlidirlər. Bu olmadıqda, ermənilər Qarabağa qayıda bilməyəcəkdir”. **Siyasi analitik qeyd etdi ki, bu, həm də beynəlxalq hüquqa əsaslanan adi normaldır:** “Əgər Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyi İsveçrə Parlamentinin bədnam qətnaməsinə reaksiya verəcəksə, bu normalı onlara xatırlatmalıdır. Bəyanatımızda o da yazıla bilər ki, İsveçrədə kimsə bu ölkənin qanunları ilə yaşamaq istəməsə, onu orada saxlayarlar, yoxsa deportasiya edirlər?” **E.Şahinoğlu hesab edir ki, məntiqsizlikə mübarizə aparmağın əhəmiyyəti yoxdur:** “Zaman keçdikcə erməni separatizminə dəstək azalacaq. Biz Qarabağda quruculuq işlərini genişləndirdikcə və əhalini Qarabağa köçürdükcə, Qərb ölkələri bu realığı qəbul etmə məcburiyyətində qalacaqlar. Əlbəttə, Qərb ölkələrindəki erməni lobbisi suyu bulandırmaya çalışacaq. Erməni lobbisi istəyir ki, bədnam qətnamələr vasitəsilə Azərbaycanın Qərb ölkələri ilə münasibətləri gərginləşsin. Onlara belə fürsətin verilməsinin əleyhinəyəm”.

Q.E.PASASOY, “Yeni Müsavat”

Azərbaycan Mərkəzi Bankının İdarə Heyəti uçot dərəcəsinin 7.25 faiz, faiz dəhlizinin aşağı həddinin 6.25 faiz, faiz dəhlizinin yuxarı həddinin isə 8.25 faiz səviyyəsində saxlanmasına dair qərar qəbul edib. Bankdan “Yeni Müsavat”-a verilən məlumata görə, qərar faktiki və proqnozlaşdırılan inflyasiyanın hədəf daxilində (4±2 faiz) olması və makroiqtisadi meyillərin təhlili nəzərə alınmaqla qəbul olunub.

Tənzimləyici bildirir ki, oktyabrın noyabrın 1-də keçirilən ötən iclasdan bəri illik inflyasiya hədəf diapazonu daxilində qalıb. Belə ki, 2024-cü ilin noyabr ayında 12 aylıq inflyasiya 4.4 faiz təşkil edib. Illik qiymət artımı ərzaq malları üzrə 4.4 faiz, qeyri-ərzaq malları üzrə 2.2 faiz, xidmətlər üzrə 6 faiz təşkil edib. Beləliklə, ərzaq və qeyri-ərzaq inflyasiyasının aşağı olması ümumi inflyasiyanın hədəfdə qalmasını dəstəkləyən əsas amillərdən biri olub: “Inflyasiyanın xarici fonu ümumilikdə sabitdir. Ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə global əmtəə qiymətləri indeksi cəmi 0.7 faiz artıb (Beynəlxalq Valyuta Fondu). Həmçinin ilin ötən dövründə manatın nominal effektiv məzənnəsinin (2024-cü ilin 11 ayında 7.1 faiz) möhkəmlənməsi idxal inflyasiyasının azalmasına əlavə töhfə verib”.

Tədiyə balansının cari əməliyyatlar hesabının profisiti 9 ayda 4 mlrd. ABŞ dolları və ya ümumi daxili məhsulun 7.2 faizi səviyyəsində olub. Cari əməliyyatlar hesabının başlıca komponenti olan xarici ticarət balansında, Dövlət Gömrük Komitəsinin məlumatına görə, 2024-cü ilin 11 ayında 5.6 mlrd. ABŞ dolları məbləğində müsbət saldo qeydə alınıb.

Mərkəzi Bankdan verilən məlumata görə, əlverişli xarici sektor göstəriciləri şəraitində valyuta bazarında sabitlik qorunur, Mərkəzi Bankın təşkil etdiyi valyuta hərəcərlərində tələb tam təmin edilir: “Mərkəzi Bank öncədən açıqlandığı kimi birdəfəlik dövlət xərclərini qarşılamaq üçün 2023-cü ildə daxili bazardan aldığı xarici valyuta hesabına

2024-cü ilin noyabr ayında da planlı şəkildə valyuta satışı həyata keçirib. Buna baxmayaraq, 2024-cü ilin noyabr ayının sonuna Mərkəzi Bankın valyuta ehtiyatları 10.9 mlrd. ABŞ dolları təşkil edib. Bu da beynəlxalq səviyyədə qəbul olunmuş müvafiq kifayətlik normalarını əhəmiyyətli dərəcədə üstələyir. Məsələn, Mərkəzi Bankın valyuta ehtiyatlarının cari səviyyəsi 3 aylıq mal və xidmət idxalından 2 dəfə çoxdur. Cari əməliyyatlar hesabında proqnozlaşdırılan profisit 2025-ci ildə də valyuta bazarında sabitliyin təmin ediləcəyini gözləməyə əsas verir. Oktyabr proqnozuna görə, 2025-ci ildə cari əməliyyatlar hesabının profisitinin 5.5 mlrd. ABŞ dolları səviyyəsində olacağı gözlənilir”.

AMB pul siyasəti alətlərini maliyyə bazarlarında gedən proseslər və bank sisteminin likvidlik mövqeyindəki dəyişikliklər nəzərə alınmaqla tətbiq edir. Buna görə də Mərkəzi Bank hökumət hesabları qalıqlarının dəyişiminin bank sisteminə likvidliyə təsirini nəzərə alaraq ilin əvvəlindən sterilizasiya əməliyyatlarının həcmi kəskin azaldı. Mərkəzi Bankın emissiya etdiyi notların həcmi cari ilin ötən dövründə 4.6 dəfədən çox azalıb. Noyabr ayında və dekabrın ötən dövründə 1D AZIR indeksi müvafiq olaraq 7.66 faiz və 7.79 faiz olmaqla faiz dəhlizinin daxilində formalaşıb. Təminatlı bazarda aktivlik yüksək olaraq qalır. Təminatlı pul bazarında baş tutan orta günlük əməliyyatların həcmi noyabrda 627.3 milyon manat, dekabrın ötən dövründə isə 402.3 milyon manat olub: “Müsbət hal kimi qeyd olunmalıdır ki, son dövrlərdə maliyyə sektorunun dayanıqlı maliyyə-

Azərbaycanda faizlər niyə dəyişmədi? - açıqlama

Vüqar Bayramov: “AMB faiz qərarını mövcud inflyasiya səviyyəsi və makroiqtisadi parametrləri nəzərə alaraq verib”

ləşmə mənbələri genişlənir. Bu da pul siyasəti çərçivəsinin təkmilləşdirilməsi və maliyyə sektorunun dayanıqlılığının artırılması istiqamətində aparılan ardıcıl islahatların nəticəsidir. Belə ki, cari ilin 11 ayında milli valyutada yerləşdirilmiş müddətli əmanətlərin unikal sayında 30.3 faiz, həcmində isə 20.9 faiz (945.3 milyon manat) artım qeydə alınıb. Bu müsbət dinamika milli valyutaya olan etimadın da bariz göstəricisidir”.

AMB-yə görə, ötən iclasdan bəri inflyasiyanın risk balansında əhəmiyyətli dəyişikliklər baş verməyə də, potensial olaraq inflyasiya tə-

ziqləri yarada biləcək global iqtisadi qeyri-müəyyənliklər qalır: “Mövcud geosiyasi gərginlik fonunda beynəlxalq əmtəə bazarlarında qiymətlərin mümkün dəyişikliyi idxal inflyasiyasının artımı ilə bağlı risklər yaradır. Aparıcı iqtisadiyyatlarda monetar şəraiti yumşalmağa başlasa da, ümumilikdə sərt olaraq qalır. Inflyasiyanı artırma biləcək daxili risk faktorlarına isə xərc amillərinin aktivləşməsi, habelə büdcə xərclərinin artımı (cari ilin 11 ayında ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 6.5 faiz) və kredit qoyuluşlarının genişlənməsi vasitəsilə məcmu tələbin izafi

artımı aiddir. Noyabrda son 1 il ərzində bank sisteminin kredit portfeli 19.6 faiz, o cümlədən biznes kredit portfeli 18.7 faiz artıb. Ümumilikdə, mövcud monetar siyasət inflyasiyanın hədəf diapazonu daxilində saxlanılmasına və inflyasiya gözləntilərinin sabitləşməsinə yönəlib. Mövcud siyasət çərçivəsində baza ssenari üzrə 2024-cü ilin sonuna və 2025-ci ildə illik inflyasiyanın hədəf daxilində (4±2 faiz) olacağı proqnozu dəyişməz qalır”.

Tənzimləyici bildirir ki, faiz dəhlizinin parametrləri ilə bağlı növbəti qərarlar faktiki və proqnozlaşdırı-

lan inflyasiya, xarici və daxili risk amillərinin dinamikasından asılı olacaq: “Mərkəzi Bank davamlı olaraq iqtisadi prosesləri təhlil edir və maliyyə bazarlarını izləyir. Mərkəzi Bank əsas mandatından irəli gələrək qiymət sabitliyini təmin etmək üçün sərəncamındakı bütün vasitələrdən istifadə etməkdə qərarlıdır”.

İqtisadçı-alim, Milli Məclisin üzvü Vüqar Bayramovun “Yeni Müsavat”-a dediyinə görə, AMB faiz qərarını mövcud inflyasiya səviyyəsi və makroiqtisadi parametrləri nəzərə alaraq verib: “Inflyasiya səviyyəsi hazırda hədəf diapazonu daxilindədir. Buna görə də Mərkəzi Bank praktik olaraq faizləri dəyişməz saxlamağı üstün tutub. Makroiqtisadi parametrlər, xüsusilə xarici ticarət balansındakı müsbət meyillər də bu qərara əsas verib. Biz il ərzində nəyi müşahidə etdik: əvvəla, inflyasiya hədəfdən kənarlaşmadı; ikincisi, makroiqtisadi sabitliklə bağlı Mərkəzi Bankın proqnozları özünü doğrultdu. Düşünürəm ki, bu amilləri nəzərə almaqla, verilən qərarı gözlənilən hesab etmək mümkündür”.

□ **Dünya SAKİT,**
“Yeni Müsavat”

Konkret gömrük güzəştləri hansı məhsullara tətbiq edilməlidir - rəylər

Ekspert: “Gömrük rüsumlarının daha aydın və şəffaf şəkildə təyin olunması mexanizmlərinin yaradılmasına da ehtiyac var”

Azərbaycanda 2025-ci ildən konkret gömrük güzəştləri tətbiq ediləcək. Bu açıqlamanı deputat Azər Əmiraslanov Bakıda keçirilən Gömrük-Biznes Forumunda verib: “Bugünlərdə parlamentdə 2025-ci ilin büdcə xərfi çərçivəsində gömrük siyasətinə, gömrük tariflərinə bir daha yenidən baxılıb. Belə ki, növbəti ildən gömrük sistemi fiskal missiya yerinə yetirməklə bərabər, həm də gömrük güzəştləri hesabına ölkəmizdə sənayeləşmə prosesini, dövlət-özəl tərəfdaşlıq çərçivəsində həyata keçirilən layihələri təşviq edəcək, bununla bağlı konkret gömrük güzəştləri tətbiq ediləcək”.

A.Əmiraslanov bildirib ki, elektron bəyan etmə, onlayn gömrük xidmətləri, rəqəmsal nəzarət və monitoring sistemləri, yeni gömrük nəzarətinin tam rəqəmsallaşdırılması şəffaflığa və hesabatlığa şərait yaradır, elektron hökumətin inkişafına təkan verir: “Azərbaycanın gömrük məntəqələrində müasir nəzarət avadanlıqları-

nın quraşdırılması ölkəmizin iqtisadi gücünü və innovasiya imkanlarını nümayiş etdirməklə yanaşı, qeyri-qanuni yüklərin aşkarlanmasına, iqtisadi sərhədlərimizin daha etibarlı qorunmasına şərait yaradır”.

Bəs konkret gömrük güzəştləri hansı məhsullara tətbiq edilməlidir? Bunun baha-

laşmaya təsiri olarmı?

Mövzu ilə bağlı **iqtisadçı ekspert Eldəniz Əmirov** “Yeni Müsavat”-a danışib. Ekspert qeyd edib ki, son vaxtlar Azərbaycanın gömrük sisteminə yeni yanaşmaların tətbiqi bir çox sahələrdə müsbət nəticələrin əldə olunmasına imkan yaradıb:

“Bu, həm gömrük sistemi üzərində nəzarət mexanizmlərinin gücləndirilməsi, həm də gömrük buraxılış məntəqələrində ARAS kimi müasir innovativ təbiiqlərin həyata keçirilməsi, eləcə də idxal və ixrac əməliyyatları həyata keçirən subyektlərin gömrük bəyannamələrini əvvəlcədən təqdim et-

mək imkanlarının yaradılması ilə əlaqədardır. Bütün bunlar gömrük sisteminə əvvəlki illərlə müqayisədə əhəmiyyətli irəliləyişlər olduğunu göstərir. Lakin düşünürəm ki, bu yetərlidir. Hesab edirəm ki, qarşıdakı dövrdə də bu istiqamətdə görüləcək işlər hələ çoxdur”.

O ki qaldı 2025-ci il üzrə olan güzəştlərə, ekspert qeyd edib ki, bir sıra məhsullar üzrə bu güzəştlər olacaq: “Bu, həm işğaldan azad olunmuş ərazilərdə iqtisadi fəaliyyətlə bağlı olan istiqamətlər üzrə güzəştlər, həm də bu yaxınlarda ölkəmizdə avtobusların istehsalı ilə bağlı nəzərdə tutulan güzəştlər olacaq. Məsələn, tibbi vasitələrin ölkəmizə idxalı ilə bağlı güzəştlər və sair, bunlar da 2025-ci il üçün nəzərdə tutulur. Lakin ümumiyyətlə, müəyyən istiqamətlərdə, xüsusən də ölkəmizdə istehsal və emal yönümlü fəaliyyət quracaq və ya genişləndirmək istəyən sahibkarların dəstəklənməsi üçün hesab edirəm ki, güzəştlərin genişləndirilməsinə ehtiyac var.

Verilən gömrük güzəştlərinin isə bahalaşmaya səbəb olması ilə bağlı suala gəldikdə, hesab edirəm ki, hansısa bahalaşmadan söhbət gedə bilməz. Gömrük güzəştləri əksinə, bahalaşmanın qarşısını alan bir addımdır”.

İqtisadçı Natiq Cəfəri isə qeyd edib ki, dövlət xidmətlərinin rəqəmsallaşması insanların əməliyyatları daha rahat şəkildə həyata keçirməsinə xidmət edir və Azərbaycanda da bu rəqəmsallaşmanın gömrükdə tətbiq edilməsi ən azından prosedurların sürətini artırır: “Amma yalnız rəqəmsallaşma ilə gömrükdə olan problemlərin hamısını aradan qaldırmaq, məncə, mümkün deyil. Çünki gömrükdə başqa problemlər də mövcuddur. Məsələn, bizdə üçpilləli gömrük rüsumları sistemi var ki, bu da daha çox insan faktoruna xidmət edir. Məsələn, 5 faizli, 10 faizli, 15 faizli gömrük rüsumları var, müxtəlif mal və xidmətlər üzrə kodlaşdırılıb, lakin insan faktorunun təsiri hiss olunur. Yeni bəzi hallarda gömrük işçilərinin müdaxiləsi ilə eyni növ məhsullar üzrə, eyni adla olmasa da, rüsumlar 5 faiz, 10 faiz və ya 15 faiz ola bilər. Ona görə də rəqəmsallaşma təbii ki, çox müsbətdir və genişləndirilməlidir. Amma yalnız bununla gömrükdə olan bütün problemlərin həll ediləcəyini düşünmək doğru deyil. Yeni gömrük məcəlləsinin qəbul olunmasına və gömrük rüsumlarının daha aydın və şəffaf şəkildə təyin olunması mexanizmlərinin yaradılmasına da ehtiyac var”.

□ **Xalidə GƏRAY,**
“Yeni Müsavat”

Çin məhkəməsi 3,06 milyard yuani (təxminən 426 milyon dollar) mənimsemi və rüşvət almış Hohhot Texno-İqtisadi İnkişaf Zonasının keçmiş rəhbəri Li Jianpin haqqında ölüm hökmü çıxarıb. Edama məhkum olunan şəxsin bütün şəxsi əmlakı müsadirə edilib.

Bu hadisə Azərbaycanda korrupsiyaya görə həbs edilən, milyonlar mənimseidiyi sübuta yetirilən məmurların bir müddət sonra hansısa yolla məhkəmələrdə cəzalarını azaltması, 3-5 il sonra azadlığa çıxıb oğurladıqları ilə keyfini davam etdirməsini yada salır və müqayisə üçün əsaslar yaradır. Bir çox ekspertlər bildirir ki, ölkədə uzun illərdir aparılan antikorrupsiya, antirüşvət əməliyyatlarına rəğmən büdcə oğurluqlarının yeni gələnlər tərəfindən davam etdirilməsi həm də məhz həbs edilmiş korrupsionerlərin tez bir zamanda azadlığa çıxması, bəzi hallarda az cəza alması ilə əlaqədardır. Bizdə də Çindəki kimi ən ağır cəza, ömürlük həbs tətbiq olunsaydı, rüşvət, korrupsiya azalar, minimuma enərmi?

Korrupsionerləri Çində edam edirlər, bizdə məhkəmələr cəzalarını azaldır - səbəb...

Əkrəm Həsənov: "Cinayət törədən bilsə ki, ömürlük cəza alacaq, ona hər hansı bir güzəşt olunmayacaq, bu halda korrupsiya ilə mübarizənin effektivliyi olacaq"

Üçün aşkar olmalıdır ki, xalqın pulları hara gedir. Başqa misal: dövlət vəsaiti hesabına güzəştli kreditləşdirmə şəffaf deyil. Hər bir sahədə. Mərkəzi Bankın kreditləri də, ipoteka kreditləri də, sahibkarlara güzəştli kreditlər də və s. qeyri-şəffaf şəraitdə verilir. Qanunla nəzərdə tutmaq lazımdır ki, belə kreditlər də kredit verən qurumların saytlarında tam açıqlanmalıdır. Amma əlbəttə, qanunvericiliyin icrasında da xeyli problem var. Məsələn, "Dövlət satınalmaları haqqında" Qanun var, amma ona əməl edən dövlət qurumlarını barmaqla göstərmək olar. Hər il

mütləq əksəriyyəti bu işlə məşğuldur. Publik hüquqi şəxslər də bura daxildir. Formal olaraq dövlət qulluqçusu hesab edilmirlər. Amma büdcədən maliyyələşirlər və əlləri çatan pulları özünüküləşdirə bilirlər. Azərbaycan məhkəmələrinin korrupsiya cinayətləri ilə bağlı tutduğu mövqe də bu cinayətin genişlənməsi üçün münbit şərait yaradır. Toyuq oğrusuna 11 il cəza verilsə, o, 11 ildən sonra azadlığa çıxır. Büdcədən milyonları oğurlayan, əhəlinin aztəminatlı ailələrinə ayrılan qəpik-quruşu belə qamarlayan məmur isə 11 il cəza alır və uzağı 5 ilə azadlıq

Əkrəm Həsənovun sözlərinə görə, Azərbaycanda belə təəssürat formalaşmış ki, sərt qanun qəbul edildisə, cinayətin də qarşısı alınacaq. Əslində isə belə deyil: "Qanun qəbul edəndə fikirləşilməlidir ki, reallıqda tətbiqi necə olacaq. Qanunu qəbul etməklə deyil ki. Qanunun işləməsinə təmin etmək lazımdır. Azərbaycanda "Korrupsiyaya qarşı mübarizə haqqında" Qanun var. Çox təəssüf ki, bu qanun işləmir! Bu qanun əks-motivasiyadır. Yeni korrupsiyanı stumullaşdırır qanundur. Məmur da qanunla tanış olur, görür ki, büdcəni nə qədər çox yesə, ələ keçən-

Sumqayıt Saray qəsəbəsi ilə birləşdirən körpü sökülür

Sumqayıt şəhərini Saray qəsəbəsi ilə birləşdirən, 1970-ci illərdə inşa edilmiş körpü keçidinə aidiyyəti qurumların mütəxəssisləri tərəfindən birlikdə baxış keçirilib və məsələ Nəqliyyatı Əlaqələndirmə Şurasında müzakirəyə çıxarılıb. Körpüdə aparılmış müayinə və sınaqların nəticəsinə əsasən, konstruksiyada yüklənmə qabiliyyətini aşağı salacaq qüsurların mövcud olduğu və körpünün qəzalı vəziyyətə düşdüyü aşkar edilib.

Bu barədə Azərbaycan Yerüstü Nəqliyyat Agentliyi açıqlama yayıb.

Nəqliyyatı Əlaqələndirmə Şurasında mütəxəssis rəyləri və müzakirələrin nəticəsi nəzərə alınaraq, körpünün sökülməsi və yerində yeni körpünün inşa edilməsi barədə qərar qəbul olunub.

Yeni körpünün inşası zamanı avtomobil yolunun tamamilə bağlanması və hərəkətin dayandırılması nəzərdə tutulur. Söküntü və təmir işləri ilə əlaqədar AYNA tərəfindən ərazidə müntəzəm sərnişin daşımalarnı yerinə yetirən 8 avtobus marşrutunun hərəkət sxemi müvəqqəti olaraq dəyişdirilir.

Belə ki, 16/19, 17, 18 və 27 nömrəli marşrutlar Alı Mustafayev küçəsi (Sumqayıt şəhəri. Tunel) - Ayna Sultanova küçəsi - Hacıbaba Səmədov küçəsi ilə təşkil ediləcək. 503 nömrəli müntəzəm marşrutun başlanğıc dayanacaq məntəqəsi Saray qəsəbəsi (Heydər Əliyev prospekti), son dayanacaq məntəqəsi isə Bakı Beynəlxalq Avtovağzal Kompleksi, 521 nömrəli müntəzəm marşrutun başlanğıc dayanacaq məntəqəsi Saray qəsəbəsi (Heydər Əliyev prospekti), son dayanacaq məntəqəsi isə Novxanı qəsəbəsi, 523 nömrəli müntəzəm marşrutun başlanğıc dayanacaq məntəqəsi Saray qəsəbəsi (Heydər Əliyev prospekti), son dayanacaq məntəqəsi isə Xırdalan şəhəri olmaqla fəaliyyət göstərəcək. 522 nömrəli müntəzəm marşrutun başlanğıc dayanacaq məntəqəsi Saray qəsəbəsi (Heydər Əliyev prospekti), son dayanacaq məntəqəsi isə Koroğlu küçəsi (Sumqayıt şəhəri) olmaqla Nizami Gəncəvi küçəsi - Məhəmməd Əmin Rəsulzadə küçəsi - Bakı-Quba-Rusiya yolu - Sülh küçəsi ilə təşkil ediləcək.

Həmçinin vətəndaşların Sumqayıt şəhərindən Xırdalan şəhərinə birbaşa gedişlərinin təmin edilməsi məqsədilə 505 nömrəli müntəzəm marşrutun müvəqqəti olaraq başlanğıc dayanacaq məntəqəsi Koroğlu küçəsi (Sumqayıt şəhəri, dairənin yaxınlığı) müəyyən edilir.

Saray körpüsündə aparılacaq söküntü və tikinti işləri ilə əlaqədar olaraq sürücülərdən alternativ yollardan istifadə etmələri xahiş olunur.

Qeyd edək ki, Nəqliyyatı Əlaqələndirmə Şurasında Nazirlər Kabineti Aparatının Nəqliyyat, kommunikasiya və innovasiya şöbəsi, Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi, Daxili İşlər Nazirliyi, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsi, Bakı Şəhər İcra Hakimiyyəti, Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyinin İdarə Heyəti, Azərbaycan Yerüstü Nəqliyyat Agentliyi, "Azərbaycan Dəmir Yolları" QSC və "Bakı Metropoliteni" QSC təmsil olunur.

Tanınmış vəkil Əkrəm Həsənov "Yeni Müsavat"a deyib ki, Azərbaycanda qüvvədə olan "Korrupsiyaya qarşı mübarizə haqqında" Qanun əks motivasiyadır, korrupsiyanın qarşısını almaq əvəzinə onun genişlənməsinə xidmət edir: "Korrupsiya ilə əsasən kim məşğul olur? Məmurlar. Onlar korrupsiya ilə aşkar məşğul olurlar? Əlbəttə, yox, bunu gizli edirlər. Deməli, məmurların cinayətlərini müəyyən etmək üçün ilk növbədə onların gəlir və xərcləri üzərində nəzarət olmalıdır. Başqa sözlə, məmurların gəlir və xərclərinin bəyan edilməsi haqda qanunvericilik qəbul edilməli və mütləq icra olunmalıdır. Digər tərəfdən, dövlət büdcəsinin icrası üzərində ictimai nəzarətin qanunverici təminatı olmalıdır. Hər bir dövlət qurumu (hərbi və təhlükəsizlik sahələri istisna olmaqla) xərclərini gündəlik əsasda onlayn rejimdə saytında dərc etməlidir. Hamı

üzrə potensial satınalmaların planı qabaqcadan dərc olunmalıdır. Demək olar ki, əməl edən yoxdur. Digər misal: açıq tenderlər elektron qaydada hökumət portalında keçirilməlidir. Amma buna çox nadir hallarda rast gəlmək olar.

Onun tərəfdarıyam ki, korrupsiya cinayətlərinə görə ömürlük azadlıqdan məhrumetmə cəzası tətbiq olunmalıdır. Amnistiya, əfv korrupsiya cinayətlərinə görə həbs olunanlara şamil olunmasın. Cinayəti törədən bilsə ki, ömürlük cəza alacaq, ona hər hansı bir güzəşt olunmayacaq, bu halda korrupsiya ilə mübarizənin effektivliyi olacaq. İndiki halda isə sistem-siz şəkildə iş aparılır. Ədalətsizlik də elə budur. Büdcə pullarını oğurlayan da fikirləşir ki, oğurlayaram, oğurladığımın bir hissəsini qaytararam, açıb buraxarlar məni. Azərbaycanda korrupsiya ilə ancaq icra başçıları məşğul olmur. Dövlət məmurlarının

ğa çıxır. Səbiq əmək və əhalinin sosial müdafiəsi naziri Səlim Müslümov 10 milyonlarla manat büdcə vəsaitini oğurladı, tutuldu və məhkəmədən şərti iş verib azad etdilər. Səlim Müslümovun büdcədən külli miqdarda oğurluqdan sonra azadlıqda qaldığını gören digər məmur nə fikirləşəcək? Fikirləşəcək ki, əlini korrupsiyaya bulaşdırdınsa, bacardıqca daha çox oğurlamalısən ki, tutuldu, bir hissəsini verib məhkəmədən azadlığa çıxıb. Azərbaycan qanunlarının bu şəkildə tətbiqi korrupsiya cinayətlərinin qarşısını almır, əksinə, korrupsiya cinayətlərinin daha miqyaslı şəkildə törədilməsini stimullaşdırır. Az oğurlayan tutulanda həbsdən canını qurtara bilmir. Çox oğurlayan isə (Səlim Müslümov nümunəsində bunu gördük) rahat şəkildə canını həbsdən qurtara bilər. Mümkün qədər çox oğurlayanın tutulanda azadlıq şansı da çoxdur".

də bir o qədər də çox azadlıq şansı var. Ona görə də büdcədən oğurluğu bacardığı qədər çox edir. Bunun əsas səbəbləri sırasında ictimai nəzarətin olmaması, məmurların gəlir bəyannaməsi verməməsidir. Bütün dövlət rəystrləri də bağlıdır. Halbuki bütün dövlət rəystrləri açıq olmalıdır ki, istənilən məmurların nəyi var, nəyi yoxdur bu bilinsin. Sabah məmur həbsə alınanda hamı bilməlidir ki, bunun nəyi var, nəyi yoxdur. Azərbaycanda isə bunu yalnız hüquq-mühafizə orqanı bilir və həbsə alınan məmur da onu tutanla razılaşmağa meyl edəcək. Çünki qarşısındakı da məmurdur, o da qazanmaq istəyir. Əlini bulaşdırmaq istəməsə, ondan yuxarıdakı bulaşdıracaq. Şəffaflıq olsa, hər kəs biləcək ki, məmurların nələri var, harada var? Bu halda korrupsiya cinayətlərinin qarşısını almaq mümkün olacaq".

✉ **EİSƏN MƏMMƏDƏLİYEV,**
Musavat.com

“Vladimir Putinlə danışıqlara getmək ona Avropa ilə qərar vermək imkanı yaratmağa bərabərdir”. “Yeni Müsavat” yazır ki, bunu “Le Parisien” nəşrinə müsahibəsində Ukrayna prezidenti Volodimir Zelenski deyib. O, regionda baş verənlərdən məhz Kreml rəhbərinin məsuliyyət daşdığını, eləcə də ölkəsinin nə Rusiyanın, nə də Putinin qarşısında zəif olmadığını vurğulayıb.

Ukrayna prezidentinin zildə bir dəne də olsun bitoxunduğu növbəti məsələ Ukraynanın NATO və Avropa İttifaqına üzvlüyü ilə əlaqəli olub: “Biz nə NATO-nun, nə də Avropa İttifaqının üzvü olub-olmayacağımızı bilirik. Deyirlər, bu, gələcəkdə baş verəcək, lakin nə vaxt? İndiki şərtlər daxilində Vladimir Putinlə danışıqlara getmək ona əlavə üstünlüklər qazandıracaq. Məsələn, o, Avropada yaşanan hadisələrlə bağlı qərar vermək istəyəcək”.

Zelenski eyni zamanda ABŞ-ın yeni seçilmiş prezidenti Donald Trampın seçki kampaniyası zamanı Rusiya-Ukrayna münaqi-

zildə bir dəne də olsun bitoxunduğu növbəti məsələ Ukraynanın NATO və Avropa İttifaqına üzvlüyü ilə əlaqəli olub: “Biz nə NATO-nun, nə də Avropa İttifaqının üzvü olub-olmayacağımızı bilirik. Deyirlər, bu, gələcəkdə baş verəcək, lakin nə vaxt? İndiki şərtlər daxilində Vladimir Putinlə danışıqlara getmək ona əlavə üstünlüklər qazandıracaq. Məsələn, o, Avropada yaşanan hadisələrlə bağlı qərar vermək istəyəcək”.

Bu açıqlamadan belə nəticə hasil olur ki, Zelenski Trampın onun yerinə Putinlə dialoqa getməsinin əleyhinədir. Kiyev sülh masasında əlinin güclü olmasını istəyir. Bunun üçün Rusiyaya təzyiqləri artırmağa çağırır. Polşanın xarici işlər naziri Radoslav Sikorski hesab edir ki, sülh danışıqlarına Ukrayna deyil, Rusiya məcbur edilməlidir. Onun sözlərinə görə, Avropa İttifaqı Donald Trampın Ağ Evə qayıdışı fonunda “daha çox səfərbər olmalıdır”. Sikorski Polşanın

Zelenski Tramp-Putin dialoquna qarşı

Ukrayna lideri ABŞ prezidentinə onun adından danışmaq mandatı vermədiyini açıqladı - Kiyev “va-bank” gedir...

“Nyu York Tayms” ABŞ Müdafiə Nazirliyinin yüksək rütbəli rəsmisinə istinadən məlumat yayıb. “Bu administrasiya qaldığı müddətcə hərbi yardım paketləri verməyə davam edəcəyik. Lakin 5,6 milyard dollar kifayət qədər ciddi bir səlahiyyət məsələsidir, ona görə də güman

da Macarıstanın broker qismində çıxışını çoxşaxəli etmək üçün Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanla görüşməsi diqqətəlayiqdir. ABŞ diplomatiyası üçün əsas prioritet Ukrayna müharibəsinin ədalətli həllindən çox münaqişənin necə həll olunmasıdır. Trampın si-

Türkiyədə növbəti FETÖ əməliyyatları - 41 nəfər saxlanıldı

FETÖ-yə qarşı keçirilən əməliyyatlarda 41 şübhəli tutulub. Daxili işlər naziri Əli Yerlikaya X-də yazdığı paylaşmada “CLIPSE-31” əməliyyatlarının təfərrüatlarını açıqlayıb:

“9 vilayətdə FETÖ-yə qarşı keçirilən “CLIPSE-31” əməliyyatlarında 41 şübhəli tutulub. FETÖ liderinin ölümündən sonra bu xain terror təşkilatına qarşı mübarizəmizdə rahatlığa yer yoxdur. Milli iradəmizə qarşı çevriliş etməyə cəhd edən bu xain quruluşu təmizləyəne qədər mübarizəmizi davam etdirəcəyik”.

“Respublika Baş Prokurorluğu və Təhlükəsizlik Baş İdarəsi TEM Şöbəsi və Kəşfiyyat Müdirliyinin koordinasiyasında İl Təhlükəsizlik Müdirliyi TEM və Kəşfiyyat Şöbə Müdirlikləri tərəfindən edilən işlər nəticəsində Ankara, İstanbul və Kayseri ilə yanaşı, Muş, Bursa, Aydın, İzmir, Ordu və Tekirdağda FETÖ-yə qarşı həyata keçirilən əməliyyatlarda şübhəli prokurorluqlarımız tərəfindən araşdırılır”. Milli.Az

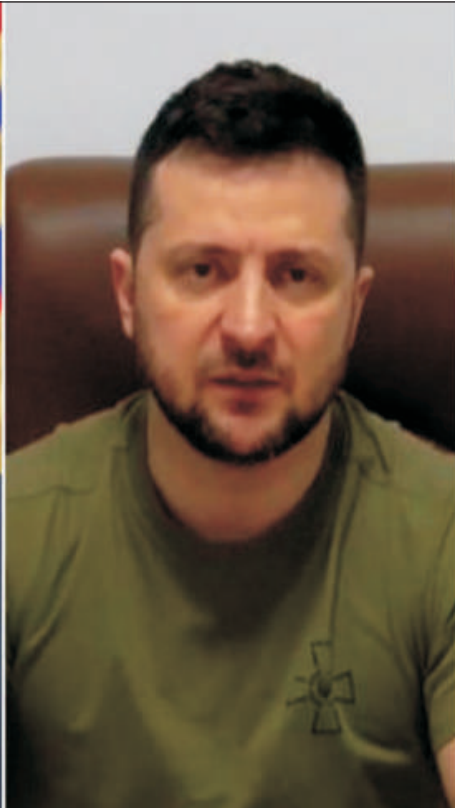
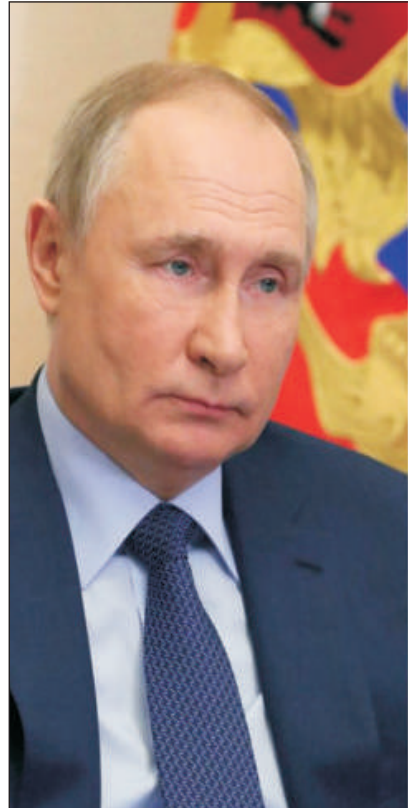
Zaxarova: “Suriyada hərbi bazalarımızın mövcudluğunun Aİ-yə daxli yoxdur”

Suriyada Rusiya hərbi bazalarının mövcudluğu məsələsinin Avropa İttifaqına (Aİ) daxli yoxdur, bu məsələ yalnız Moskva və Dəməşq arasındakı dialoq çərçivəsində nəzərdən keçiriləcək.

“Report” xəbər verir ki, bunu Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova bu gün keçirilən brifinqdə Suriyanın yeni hakimiyyəti ilə dialoqa başlamaq üçün Rusiya bazalarının çıxarılmasını şərt kimi göstərən Aİ diplomatiyasının rəhbəri Kaya Kallasın bəyanatı ilə bağlı “NEWS.ru”-nın sualına cavabında bildirib.

Onun sözlərinə görə, Kallas “sələfi Jozep Borrel kimi baş antidiplomattır”.

“O, hətta bu vəzifəyə başladığı ilk dövrlərdə verdiyi bəyanatlardan da göründüyü kimi, baş diplomat yox, baş antidiplomattır. Borrel də bu cür antidiplomattır. Bu, sadəcə, Aİ-nin NATO-nun iqtisadi şöbəsinə çevrilməsidir, yarandığı gündən bəri burada təkə aqressiv ritorika deyil, həm də aqressiv ideologiya üstünlük təşkil edir”, - M.Zaxarova vurğulayıb.

şəsinə 24 saata həll edəcəyi barədə fikirlərini şərh edib: “Mən qətiyyətlə bəyan edirəm ki, dünyanın heç bir lideri Vladimir Putinlə Ukraynanın adından danışıqlar apara bilməz. Biz heç kime belə bir mandat verməmişik. Müharibənin qurbanı bizik, bizim ölkəmizdir. İndi kimlərinse bizə necə yaşamağı öyrətməsi ədalətsizlik olardı. Fransızlar da, italyanlar da, amerikalılar da məhz öz ölkələrində bunu edə bilər”. “Ukraynanın Rusiyaya ərazi güzəştə gedib-getməməli olması ilə bağlı suala cavab verməyə hazır deyiləm”. ABŞ-ın yeni seçilmiş prezidenti Donald Tramp deyib. O, yalnız Rusiya və Ukrayna prezidentləri ilə görüşdən sonra bu suala cavab verə biləcəyini açıqlayıb. “Rusiyanın nəzarətində olan əra-

Al-yə sədrliyi dövründə Rusiyaya qarşı daha güclü sanksiyalar vəd edib. Onu da deyək ki, yaxın vaxtlarda İstanbulda Rusiya və Ukraynanın rəsmiləri görüşəcək. Türkiyə prezidentinin müşaviri Yalçın Topçu məlumatı açıqlayıb. Zelenskinin çıxışı isə dialoq imkanlarını tükəndirir və Ukrayna görünür ki, bu müharibədə “va-bank” getməkdə ısrarlıdır. Hərgah, yorğunluq göz qabağındadır, əks-hücuma keçmək təqəti yoxdur. O zaman Rusiyanı masaya Kiyevin şərtləri ilə oturmağa məcbur etmək necə mümkün olacaq?

Yeri gəlmişkən, səlahiyyət müddəti başa çatmaqda olan Co Baydenin administrasiyası ABŞ Konqresinin təsdiq etdiyi qalan 5,6 milyard dolları Ukraynaya verməyə vaxt tapmaya bilər.

edirəm ki, bəziləri növbəti administrasiyaya veriləcək və onun sərəncamında qalacaq”, - mənbə bildirib.

Siyasi icmalçı Aqşin Kərimovun qənaətinə görə, Macarıstanın baş naziri Viktor Orbanın Floridada Donald Tramp və milyarder İlon Maskla görüşməsi, ardınca Vladimir Putinlə telefon danışığı aparması Ukrayna müharibəsində tamamilə fərqli dinamika yaratmağa hazırlıqdır: “Orban Tramp administrasiyası dövründə ABŞ-Avropa İttifaqı münasibətlərinin əhəmiyyətli dərəcədə pisləşməsinə çalışır. Ancaq bu tendensiya elə qurulub ki, Trampa Putinin danışıqları üçün hər cür əsaslar paralel şəkildə saxlanılsın. Rusiya qoşunlarının Ukrayna cəbhəsində irəliləyişləri fonun-

yaseti ABŞ-ın xarici siyasətindəki ümumi cəhətlərdən çox fərqlənməyə bilər, lakin o, Vaşinqtonun strateji maraqları naminə Rusiyanın hücum kampaniyasının davam etməsinin yaratdığı şəraitə “legitimlik” donu geyindirə bilər. Bu, Rusiya və ABŞ-a sərfəli variantdır”.

Ekspert hesab edir ki, Tramp fenomeni Rusiya ilə ABŞ arasındakı münasibətlərdə yaxınlaşma ehtimallərini gücləndirir: “Bu, Ağ Evlə Kremlin Ukrayna üzərindən vahid tənzimləyici strategiya qəbul etmək fikirlərini stimullaşdırır. Rusiya isə prosesi Ukraynadakı mövcudluğu və fəaliyyətlərini kənar oyunçular üzərində təsir rıçaqları kimi istifadə etmək təcrübəsi kimi nəzərdən keçirir”.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

Milli Məclisdə "Vergi Məcəlləsinə dəyişiklik edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası qanunu layihəsinin son oxunuşda müzakirəsi aparılıb və müzakirələrdən sonra qəbul edilib. Qeyd edək ki, Vergi Məcəlləsində 5 istiqamət üzrə 37 əsas maddədə və 75 alt maddədə dəyişiklik nəzərdə tutulur. Bunlar investisiya mühitinin və sahibkarlıq fəaliyyətinin təşviq edilməsi, sahibkarlıq subyektlərinin vergi yükünün azaldılması, vergi inzibatchılığının təkmilləşdirilməsi, beynəlxalq reytinglərdə ölkənin mövqeyinin yaxşılaşdırılması və uyğunlaşdırma xarakterli dəyişikliklərdir. Dəyişikliklərin yaşıl iqtisadiyyat, tibbi turizm, avtomobil sənayesi və gəmiqayırma, ticarət şəbəkələri və bazarlar, mədəniyyət sektoru və dövlət-özəl tərəfdaşlığı sahələrində tətbiqi nəzərdə tutulur.

Layihənin qəbulunda dövlət-özəl tərəfdaşlığı çərçivəsində iri investisiyaların cəlb edilməsi, yaşıl iqtisadiyyatın dəstəklənməsi, o cümlədən ənənəvi nəqliyyat vasitələrindən ekoloji təmiz nəqliyyat vasitələrinə keçidin davam etdirilməsi, uçotsuz və qanunsuz sahibkarlığın dairəsinin məhdudlaşdırılması, bazarlar üzərində vergi uçot nəzarətinin təmin edilməsi, xidmət sahələri üzrə mikrosahibkarların vergi yükünün optimallaşdırılması, beynəlxalq reytinglərdə ölkənin mövqeyinin yaxşılaşdırılması, mədəniyyət sektoru, o cümlədən kino və teatr sahəsində inkişafın dəstəklənməsi və gəlirliliyin artırılması kimi nəticələr hədəflənib.

Qanunvericilikdə edilən dəyişikliklər bir sıra sualları ortaya çıxarıb. Çünki bir çox sahələr var idi ki, bununla bağlı narazılıqlar çoxalmışdı, xüsusilə də sahibkarlıq fəaliyyəti ilə bağlı.

İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidmətinin Vergi Siyasəti Baş İdarəsinin rəisi Nicat İmanov iqtisadiyyat.az-a müsahibəsində bir sıra vacib məqamlara toxunub. O deyib ki, Azərbaycan-2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər"ə fokuslanmış baxışların və həmin prioritetlərin icrası istiqamətində qarşıya qoyulan vəzifələrin icrası məqsədilə "Azərbaycan Respublikasının 2022-2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası" təsdiq olunub. Strategiyada dövlət büdcəsinin dayanıqlığının təmin edilməsi üçün iqtisadiyyatın strateji sahələrinin inkişafının stimullaşdırılması, investisiya və kapital qoyuluşu həcmının artırılması məqsədilə vergi təşviqi alətlərindən effektiv istifadə və kölgə iqtisadiyyatı ilə sistemli mübarizə aparılması, şəffaflıq səviyyəsinin artırılması üçün vergi siyasətində rəqəmsallaşmanın genişləndirilməsi istiqamətində 2 əsas hədəf müəyyən edilib. Bu hədəflərdən irəli gələrək Vergi Məcəlləsində dəyişiklik layihəsi hazırlanıb. Dəyişən iqtisadi mühit, rəqəmsallaş-

Vergi Məcəlləsinə dəyişikliklər kimi sevindirəcək, kimi ağladacaq - təhlil

Vüqar Bayramov: "Dəyişikliklər yüngülləşdirici xarakter daşıyır, sahibkarlar üçün..."

ma və investisiya təşviqi yeni dəyişiklikləri zəruri edir". **İdarə rəisi xüsusilə sahibkarlıq subyektləri üçün hansı vergi güzəştlərinin tətbiq olunacağından da bəhs edib:** "Ölkə ərazisində istehsal olunan avtobusların satışının, habelə istehsal məqsədilə avtobusların ehtiyat hissələrinin idxalının ƏDV-dən azad edilməsi;

Torpaqdan istifadə hüququnun başqasına verilməsinin və torpaq sahələri üzrə icarə haqlarının ƏDV-dən azad edilməsi;

Qeyri-rezidentin daimi nümayəndəliyinin xalis mənfəətidən ödəmə mənbəyində tutulan verginin dərəcəsinin 10 faizdən 5 faizə endirilməsi;

Bəzi xidmət sahələri üzrə (tərcümə, reklam xidməti, hüquq, sərbəst auditor, mühasibat və maliyyə sahəsi üzrə məsləhət xidmətləri, turizm bələdçiliyi, avtonəqliyyat vasitələri ilə yükdaşımalara istisna olmaqla, sifarişlərin çatdırılması və kuryer fəaliyyəti və s.) illik dövriyyəsinin həcmi 45 min manatadək olan mikro sahibkarların gəlirlərinə 75% vergi güzəştinin müvafiq tələblərlə (işçi sayı və MDSS borcu) şərtləndirilmədən tətbiq edilməsi;

Teatr, kino, muzey və simfonik orkestr fəaliyyətinə mənfəət (gəlir), torpaq vergiləri üzrə güzəştlərin verilməsi, habelə teatr tamaşaları, film nümayişi, muzey ziyarəti və simfonik orkestrin konserti sahəsində göstərilən xidmətlərə görə nağdsız qaydada ödənilən ƏDV-nin 50 faizinin fiziki şəxs istehlakçılara geri qaytarılması;

Kənd təsərrüfatı məhsullarının satışı üzrə ƏDV-nin ti-

carət əlavəsindən hesablanması rejiminin daha 2 il müddətinə uzadılması kimi güzəştlər nəzərdə tutulur".

Bəs bu istiqamətdə daha nə kimi yeniliklər var? Ümumiyyətlə, məcəllə yumşalır, yoxsa daha da sərtləşir? Yeni vergi mexanizmlərindən kimlər sevinəcək, kimlər məyus olacaq? Aqrar sahədə çalışanlara xüsusi güzəştlərin edilməsi təklifi vardı, yeni qanunda nəzərə alındımı?

Milli Məclisin deputatı Vüqar Bayramov mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a fikirlərini bölüşüb: "Vergi Məcəlləsinə edilən dəyişikliklər yüngülləşdirici xarakter daşıyır, sahibkarlar üçün yeni imkanlar yaradır və onların fəaliyyət sahəsini genişləndirir. Ümumiyyətlə, bu dəyişiklikləri maliyyə baxımından qiymətləndirdikdə, məlum olur ki, Vergi Məcəlləsinə əsasən 5 istiqamət üzrə, 37 əsas maddə üzrə dəyişiklik edilib. Bu, daha çox sahibkarın vergi yükünün azaldılması, vergi nəzarətinin təkmilləşdirilməsi və eyni zamanda Azərbaycanın beynəlxalq hesabatlarda yerinin daha yaxşılaşdırılmasına xidmət edir.

Ümumilikdə, dəyişikliklərin yüngülləşdirici xarakterini göstərən faktorlardan biri ondan ibarətdir ki, dövlət büdcəsi 20.972.000 manat məbləğində itkiyə səbəb olacaq. Bununla yanaşı, maliyyə imkanlarının və fəaliyyətlərin genişləndirilməsi büdcəyə 13.254.000 manat əlavə gəlir gətirəcək. İlk qiymətləndirmələrə görə, dəyişikliklər nəticəsində büdcə üçün 7.718.000 manat itkiyə başa gələcək. Amma bu, sahibkarların daha yaxından dəstəklənməsinə imkan verəcək.

Bir tərəfdən, yerli avtobus istehsalçılarına vergi güzəştləri tətbiq olunur. İstehsal olunan avtobusların satışı və istehsal üçün istifadə olunan ehtiyat hissələri 8 il müddətinə ƏDV-dən azad olunur. Bu, sektorun dəstəklənməsi baxımından əhəmiyyətlidir.

Digər vacib məqamlardan biri də mədəniyyət sahəsində tətbiq olunan güzəştlərin dairəsinin genişləndirilməsidir. Bu sektorda beş il müddətində torpaq vergisi tam mənfəət, gəlir vergisindən tam 90 faiz azadolmalar tətbiq olunacaq. Güzəşt edilən sahələrin sayı 1-dən 5-ə qədərdir.

Teatr, muzey, simfonik orkestrlər, film prodüserləri də güzəşt alan kateqoriyaya daxil olur. Eyni zamanda teatr tamaşaları, muzey ziyarətləri, film nümayişləri və simfonik orkestr konsertlərinə görə nağdsız qaydada ödənilən ƏDV-nin 50%-i geri qaytarılacaq".

Deputat əlavə edib ki, mikrosahibkarlar üçün də mühüm güzəştlər tətbiq olunacaq: "Növbəti ildən etibarən illik dövriyyəsi 5000 manatdan çox olmayan mikrosahibkarların gəlirlərinin 75%-i vergidən azad ediləcək. Məsələn, aylıq 2000 manat gəliri olan bir mikrosahibkar hazırda 400 manat vergi ödəyirdisə, gələn ildən dörd dəfə az, yeni 100 manat vergi ödəyəcək.

Bu güzəştlər proqram təminatı, layihə dizaynı, tərcümə, reklam, tədqiqat, elm, təhsil, auditor, jurnalist fəaliyyəti, qiymətləndirmə fəaliyyəti, turizm bələdçiliyi və bu kimi digər sahələrdə xidmət göstərənlərə şamil olunacaq.

Bu iş xidmətlərinin xərcinin azalmasına və mikrosahibkarların gəlirlərinin artmasına imkan yaradacaq".

Vüqar Bayramov onu da bildirib ki, bu dəyişikliklər aqrar sektor üçün də böyük dəstək verəcək: "Uzun müddətdir ki, kənd təsərrüfatı sahəsində fəaliyyət göstərənlər torpaq vergisindən azaddır. Yeni dəyişiklik-

lərlə torpaq icarəsindən əldə edilən gəlirlər ƏDV-yə cəlb edilməyəcək.

Nəticədə, tətbiq edilən dəyişikliklər həm sahibkarların, həm də dövlət büdcəsinin xeyrinə yönəlmiş strateji bir addım olaraq qiymətləndirilir. Bu, balanslaşdırılmış və kompleks bir prosesdir".

□ **Afaq MİRAYİQ, "Yeni Müsavat"**

Kənd təsərrüfatı heyvanlarının sığorta tarifləri azaldılıb

Azərbaycanda kənd təsərrüfatı heyvanlarının sığorta tarifləri endirilib.

Bu barədə "APA-Economics"ə Aqrar Sığorta Fondundan bildirilib.

İndiyədək mal-qaranın sığortalanması üçün sığorta tarifləri seçilmiş sığorta zərfindən asılı olaraq heyvanın qiymətinin 5,2-8,2%-i arasında dəyişirdi. Fondun İdarə Heyətinin qərarı ilə iribuynuzlu heyvanların sığorta haqqı 5%, xırdabuynuzlu heyvanların sığorta haqqı isə 10% aşağı salınıb. Nəticədə tariflər iribuynuzlu mal-qara üçün 4,9-7,8%-ə, xırda buynuzlu heyvanlar üçün isə 4,65-7,37%-ə endirilib.

Nəticədə, indiyədək 1000 manatlıq iribuynuzlu heyvanın (inek və ya camışın) illik sığorta haqqı seçilmiş sığorta zərfindən asılı olaraq fermerə 26-41 manata başa gəlirdisə, indi bu rəqəm 25-39 manata enib.

Dəyişikliklər nəticəsində qiyməti 3000 manat olan ineklərin sığorta haqqı 77-123 manatdan yenilikdən sonra 73-117 manata endirilib, qiyməti 5000 manat olan heyvanların sığortası üçün isə fermerlər əvvəlki 129-205 manat əvəzinə, 122-195 manat ödəyəcəklər.

Dəyişikliklər nəticəsində xırdabuynuzlu heyvanların sığorta haqqı daha çox - 10% aşağı salınıb. Belə ki, indiyədək xırdabuynuzlu heyvanların sığortalanması üzrə illik sığorta tarifi 5,2-8,2% arasında dəyişirdisə, indi bu rəqəm 4,6-7,4%-ə endirilib.

Nəticədə, indiyədək 300 manatlıq xırdabuynuzlu heyvanın (qoyun və ya keçinin) illik sığorta haqqı fermerə 7,75-12,3 manata başa gəlirdisə, indi bu rəqəm 6,97-11 manata enib.

Heyvanları daha uzun müddətə - 2-3 illik sığorta etdikdə illik sığorta haqları daha aşağı olur.

Xatırladaq ki, aqrar sığorta vasitəsilə heyvanları yoluxucu xəstəliklər, zəhərli otlar, yemlər və kimyəvi maddələrin təsirindən zəhərlənmə, ilan və ya həşərat sancması, vəhşi heyvanların hücumu, yanğın, təbii fəlakətlər, üçüncü şəxslərin hərəkətləri, oğurluq, soyğunçuluq və quldurluq hallarından sığortalayır.

Uzun illərdir Azərbaycanda ailə konfliktləri, qadın qətləri ilə bağlı xoşagəlməz mənzərə müşahidə olunur. Qadınlara şiddətə qarşı zaman-zaman cəmiyyətin düşünən kəsiyi, media, ziyalılar həyəcan təbili çalıblar. İndi isə fərqli bir mənzərənin şahidi oluruq: qadınlar özlərini, sevgililərini bıçaqlayıb, öldürür.

Son 2 ay yarımda artıq 3 belə qətl baş verib.

*Dekabrın 15-də saat 16 radələrində Sumqayıt şəhəri 11-ci mikrorayon ərazindəki evlərin birində 1988-ci il təvəllüdlü E.Quliyevə kəsici alətlə xəsarət yetirib öldürməsi barədə polisə məlumat daxil olub.

Əməli törətməkdə şübhəli bilinən onun arvadı 2000-ci il təvəllüdlü N.Quliyeva polis əməkdaşları tərəfindən saxlanılıb.

*Masazırda dekabrın 4-də 31 yaşlı Nazilə Nazir qızı Əliyeva həmyaşıdı olan Ayxan Əhliman oğlu Hacızadəni bıçaqlayaraq öldürüb.

* Oktyabrın 24-də saat 08 radələrində paytaxtın Xətai rayonu ərazisində 1986-cı il təvəllüdlü Hacı Mahmudovu arvadı, 1987-ci il təvəllüdlü Raidə Mahmudovanın birgə yaşadıkları mənzildə aralarında yaranmış mübahisə zamanı baş nahiyyəsinə küt alətlə zərbələr yetirərək öldürüb...

Statistikaya nəzər salanda şahidi oluruq ki, 2024-də təxminən 10-yaxın kişini qadın bıçaqlayıb və ya digər formada xəsarət yetirib.

Qadınların kişiləri öldürməsi daha dəhşətli ailə dramıdır, cəmiyyətə və məhz qadınların, uşaqların firavan yaşamasına ağır zərbədir.

Bir çox müstəqil ekspertlər bildirir ki, qadınların konfliktlərdə rolu daha çox görünməyə başlayır və bu, hətta kişiləri öldürməklə nəticələnir.

Bunun indiyədək müəyyən təşkilatlar tərəfindən aparılmış düzgün olmayan ailə münasibətləri, yanlış təbliğ edilən "qadın haqları" kampaniyasının nəticəsi olduğunu deyənlər də az deyil. Yanlış, xüsusi məqsədlə "gender" hayqırıqları, missioner təbliğatlar, efirlərdəki "qadın azgınlığı", "kişi mağmunluğu" təşviqatı öz ağır fəsadlarını verməkdədir. Qadınlarımızın kriminallaşması, qəddarlaşması gələcəkdəki böyük faciələrdən xəbər verir.

Maraqlıdır, Azərbaycan qadını niyə kriminal xəbərlərin obrazına çevrilir? Onları buna nə vadar edir? Və ən əsası qadınlarımızı qətdən necə çəkəndirmək olar?

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri, hüquq üzrə fəlsəfə doktoru Çingiz Qənizadə Musavat.com-a açıqlamasında bildirib ki, Azərbaycan cəmiyyətində stress çoxalıb. Onun sözlərinə görə, dayələrin uşaqlara, kişilərin qadınlara, xanımların ailə üzvlərinə qarşı bir aqressiyası var: "Cəmiyyətdəki bu streslərin bir sıra səbəbləri

İndi də qadınlar kişiləri öldürür - dəhşətli səbəblər

Yanlış təbliğatlar ailə münasibətlərində daha dramatik durum yaradıb

var. Buraya iqtisadi bağlılıq, qanunlarda boşluqların olması və s. daxildir. Əri tərəfindən şiddətə məruz qalan qadın əlbəttə ki, bir gün cinayətə əl atacaq. Bəzən qadın boşanır, ər evini tərk edir, lakin həyat yoldaşı onu rahat buraxmır. Küçədə izləyir, qısnamaya məruz qoyur. Belə olan halda qadın aqressivləşib, xətaya yol verir.

Qadınların törətdiyi cinayətlər bir neçə kateqoriyaya bölünür. Birinci yerə iqtisadi xarakterli cinayətlər daxildir. Yəni narkotik vasitələrin satılması, daşınmasında kuryerlik etmə, oğurluq və digər cinayətlər nəzərdə tutulur. Digər hallara isə qadınların soyuq silahla qətl törətmələri daxildir. Biz cəzaçəkmə müəssisələrinə gedəndə 6 məhbus qadınlardan biri kimisə öldürəndir. Dəqiqliklə analiz etdikdə görürsən ki, əks tərəfin müəyyən qədər günahı olub və qadını bu qətlə sanki sövq edib. Lakin biz bütün hallarda qətləri pisləyirik.

Qadınların ölüm işlərində məsuliyyətə cəlb edilməsi, adının hallanması daha çox kişilər tərəfindən şiddətə məruz qalmaları ilə bağlıdır. Bəzən ər övladına qarşı şiddət göstərir, bu zaman qadın dözmür və cinayət törədir. Son çıxış yolunu bunda görür. Bütün hallarda bu, cəmiyyətimizdəki aqressiyanın nəticəsidir. Amma bütün hallarda bu cür cinayətlərdə məsuliyyəti ilk olaraq kişilərin üzərinə qoyuram. Lakin elə qadınlar var ki, başqa bir şəxslə birləşərək heç bir günahı olmayan həyat yoldaşını öldürür, zəhərləyir. Bu cür nankor qadınlar da var. Onlar azlıq təşkil edirlər.

Qadınların qatillə çevrilməsinin qarşısının alınmasında vətəndaşların həyat şəraitinin yaxşılaşdırılmasının da rolu olacaq. Sosial problemlər həll olunarsa, ailədə sülh olacaq və belə cinayətlərin sayı da azalacaq. Ər işləmir və ya iş tapa bilmir, bu da ailədə narazılığa, söz-söhbətə, aqressiyaya gətirib çıxarır. Nəticədə işsizlikdən, sosial problemlərdən doğan cinayətlər baş verir".

Sosioloq Üzeyir Şəfiyev deyir ki, Azərbaycanda və digər üçüncü dünya ölkələrində müxtəlif Qərb mərkəzli qüvvələr ənənəvi cəmiyyətin əsasını sarsıtmaq üçün qadın-k kişi qarşılıqlı münasibətləri pozmağa çalışırlar.

Onun sözlərinə görə, aqressiv feminist dalğasının təsiri ilə gender bərabərliyi adı altında qadınları kişilərə qarşı aqressivləşdirir, qadınları bu vaxta qədər ki, status-kvonu ləğv etməyə sövq edirlər: "Azərbaycanda ənənəvi ailə dəyərlərinin deqradasiyasına nail olmaq və kişi-qadın qarşılıqlı münasibətlərində aqressivləşməni gücləndirmək məqsədini güdür. Bu, Avropa mərkəzli qüvvələrin reallaşdırmağa çalışdığı planların bir hissəsidir. İndi gender bərabərliyini qadın-k kişi qarşılıqlı münasibətlərini pozmağa çalışırlar. Azərbaycan da ailə düzərinə dəyişmə meyilləri yaranmağa başlayıb.

Əvvəllər də qadın mətbuatı arasında qatillər olub. Lakin indiki kimi təbliğ edilməyib. Bu məsələdə mətbuatın üzərinə böyük məsuliyyət düşür. Əvvəllər KİV-də belə məlumatlar işıqlandırılmırdı. İndi isə istənilən ailədə elementar narazılıq efirə daşınır. Bu, domino effekti ilə digər münasibətləri də sirayət edir.

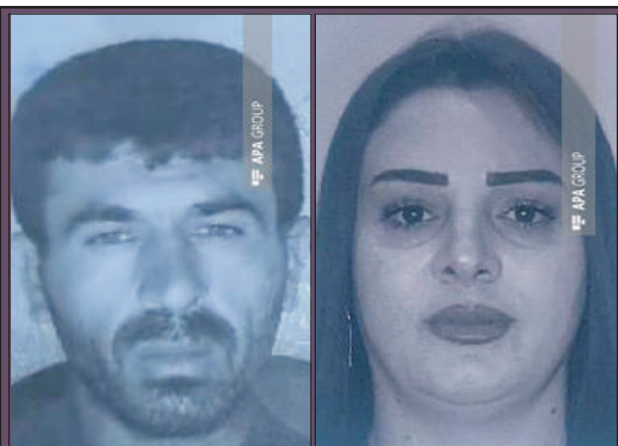
İndi bir çox mətbuat orqanında kriminal aləmin nümayəndələri qəhrəman kimi təqdim edilir. Bu, yolverilməzdir.

Məişət zorakılığı dedikdə kişilərin qadınlara qarşı zorakılığı kimi qələmə vermək istəyirlər. Halbuki məişət zorakılığına qadının kişiyə qarşı emosional zorakılığı da daxildir. Yaxud da valideynlər arasında münasibətlərin nəticəsi olaraq ananın övladına qarşı aqressiyası da bu kateqoriyadandır. Əfsuslar olsun ki, bu məsələlər bir tərəfdə qalır, diqqəti qadın-k kişi qarşılıqlı münasibətlərinə çəkirlər. Bu da məqsədlə təbliğatların nəticəsidir".

Sosioloq bildirir ki, yaranmış problemlərin həlli üçün KİV-lə bağlı siyasət dəyişməlidir: "Televiziyalarda, mətbuat orqanlarında monitorinqlər aparılmalı, ailə dəyərlərini zədələyən verilişlər, proqramlar, nəşrlər cərimələnəlməlidir.

"Media haqqında" Qanununda göstərilən qanunlara zidd fəaliyyət qəbul olunmamalıdır. Kriminal şəxslərlə bağlı portret yazısını dərc etmək onu təbliğ etmək deməkdir. Ailə münasibətləri efirə daşınmamalıdır. Hər informasiya verilməz".

□ **Sahane RƏHİMLİ,**
Musavat.com

Tanişi 33 yaşlı qadını daşla vurub öldürdü

Prokurorluq Bakıda 33 yaşlı qadının qətlə yetirilməsi barədə məlumat yayıb. Sabunçu Rayon Prokurorluğundan verilən məlumata görə, dekabrın 17-si saat 17 radələrində Sabunçu rayonu ərazisində 1991-ci il təvəllüdlü Elnarə İbrahimovanın ölümü barədə rayon prokurorluğuna məlumat daxil olub.

Araşdırmalarla 1995-ci il təvəllüdlü İgid Rəcəbzadənin rayonun Zabrat qəsəbəsi ərazisində aralarında yaranmış mübahisə zamanı tanişi Elnarə İbrahimovanın baş nahiyyəsinə daş parçası ilə xəsarət yetirərək qəsdən öldürməsinə əsaslı şübhələr müəyyən edilib.

Faktla bağlı Sabunçu Rayon Prokurorluğunda Cinayət Məcəlləsinin 120.1-ci (qəsdən adam öldürmə) maddəsi ilə cinayət işi başlanıb, İgid Rəcəbzadə iş üzrə şübhəli şəxs qismində tutulub.

İbtidai istintaq davam etdirilir.

Bitcoin sürətlə bahalashır - süni ajiotaj, yoxsa... - rəylər

2032-ci ildə Bitcoinin qiymətinin 1 milyon dollar olacağı iddia edilir

Uzun illərdir dünyada elektron valyutaya keçid haqqında danışılır. Bu istiqamətdə artıq müxtəlif texnologiyalar hazırlanıb və ölkələr müəyyən hazırlıqlar görürlər. Son 10 gündə Bitcoin sürətlə bahalashıb.

Çərşənbə axşamı Bitcoin bütün zamanların ən yüksək səviyyəsini 108.000 dolları ötüb. Bitfinex proqnozlaşdırır ki, bu hədd 200.000 dollar olacaq.

ABŞ-da spot Bitcoin ETF və Ethereum ETF-ə daxilolmalar davam edir.

Xarici analitiklər Bitcoinin qiymətinin artacağını proqnozlaşdırırlar. Məsələn, bəzi ekspertlər 2024-cü ilin sonuna qədər Bitcoinin qiymətinin 110 min dolları keçəcəyini düşünürlər.

Bitcoinin qiymətinin artmasının səbəbləri arasında ABŞ-da keçirilən prezident seçkisi də ciddi rol oynayıb. Donald Trampin prezident seçilməsi ilə Bitcoinin qiyməti sürətlə bahalashmağa başladı, çünki o, seçki kampaniyası zamanı kriptovalyutaları dəstəklədiyini və ABŞ-ı "Bitcoin supergücü" edəcəyini vəd etmişdi.

Bir neçə gün öncə Donald Tramp kriptovalyuta siyasəti ilə bağlı qiymətləndirmə edib. CNBC-yə müsahibəsində Tramp kriptovalyuta barədə diqqətçəkən açıqlama verib.

"Kripto ilə bağlı əla fikrimiz var, çünki biz Çinin, hətta təkcə Çinin deyil, özümüzün lider olmağımızı istəyirik", - deyir Tramp bildirib.

Bu açıqlamadan sonra "Bitcoin" kriptovalyutasının qiyməti artıb.

Bitcoinin qiymətinin artmasına həm də Trampin ABŞ-da Bitcoin ehtiyatı yaratmaq planlarını təsdiqləməsi səbəb olub. Nəticədə kriptovalyuta alışıların həcmi 74 milyon dollara yüksəlib.

MicroStrategy ötən həftə daha 15 350 BTC alıb. Ümumiyyətlə, keçən həftə kripto-fondlara global investisiya 3,231 milyard dollar artıb. Bitcoində investisiyalar 2 milyard dollar, Ethereumda 1,09 milyard dollar, XRP-də isə rekord həddə 146 milyon dollar artıb olub.

Bu il kripto məhsullarına ümumi investisiya axını 44,5

milyard dollara çatıb ki, bu da il üçün əvvəlki investisiya rekordundan dörd dəfə çoxdur.

Gdp.az-ın araşdırmasına görə, Azərbaycanda kriptovalyuta bazarı və Cənubi Qafqaz ölkələri ilə regional müqayisədə nisbətən çoxdur. Azərbaycanda kriptovalyuta ilə əməliyyatların həcmi 2023-cü ildə 4,4 milyard dollara çatıb və ölkədə 120 min kriptovalyuta istifadəçisi qeydə alınıb. Bu göstəricilər region ölkələri ilə müqayisədə diqqətəlayiq nəticələndir.

Gürcüstanda ötən ildə kriptovalyuta əməliyyatlarının həcmi təxminən 2,5 milyard dollar olub. Ölkə xüsusilə "Bit-fury" kimi böyük şirkətlərlə əməkdaşlıq edir və rəqəmsal valyuta əməliyyatlarını aktiv şəkildə həyata keçirir.

Ermənistanda isə kriptovalyuta bazarının həcmi 1 milyard dollar olub. İstifadəçi sayı Azərbaycana nisbətən daha aşağı səviyyədədir. Kriptovalyuta əməliyyatları əsasən fərdi istifadəçilər tərəfindən həyata keçirilir və ölkədə bu sahənin tənzimlənməsi hələ tam formalaşmayıb.

Azərbaycan kriptovalyuta bazarı baxımından Cənubi Qafqazda ən sürətli inkişaf edən ölkədir. Gürcüstan kriptovalyuta hasilatı sahəsində

liderlik etsə də, Azərbaycan əməliyyatların həcmi daha böyükdür. Ermənistan isə bu sahədə nisbətən geri qalır, lakin potensial inkişaf üçün imkanlar mövcuddur.

Azərbaycanın regional bazarda liderliyi rəqəmsal texnologiyalara olan maraq, iqtisadi artım və maliyyə texnologiyalarına qoyulan investisiyalarla bağlıdır. Gələcəkdə bu sektorun daha da inkişaf etməsi üçün hüquqi bazanın formalaşması və tənzimləmə mexanizmlərinin tətbiqi mühüm rol oynaya bilər.

Yeri gəlmişkən, son statistik nəticələrə görə, Azərbaycanda kriptovalyuta bazarının həcmi 4,4 milyard dollar həcmində qiymətləndirilir. Bura kriptovalyuta ilə aparılan əməliyyatlar daxildir.

Müqayisə üçün bildirik ki, sentyabr ayında Azərbaycanda kriptovalyuta istifadəçilərinin sayı 98,22 min idi. Belə ki, "TripleA" şirkətinin 9 MDB ölkəsi arasında apardığı tədqiqatın nəticəsinə görə, Azərbaycan 6-cı pillədə qərarlaşıb. İlk beşliyə Rusiya (17,38 milyon istifadəçi), Ukrayna (5,57 milyon), Belarus (352,5 min), Özbəkistan (344,05 min), Qazaxıstan (324,33 min) daxildir.

Qırğızıstan (63,2 min) və Moldova (54,38 min) 7-ci və 8-ci yerlərdə qərarlaşıb. Sonuncu yerdə 33,27 min istifadəçi ilə Ermənistandır.

Kriptovalyuta üzrə ekspert Elnur Quliyev "Yeni Müsavat"a Azərbaycan kriptovalyuta bazarındakı ümumi vəziyyət, 2025-ci ildə bu sahədə gözlənilən dəyişikliklərlə bağlı geniş şərh verib. Ekspert bildirib ki, dünyada kriptovalyuta bazarındakı vəziyyətə təsir edən 3 fundamental amil var: "Bunlardan birincisi Donald Trampin seçkilərdə qalib gəlməsidir. Trampin prezident seçilməsi ilə blokçeyn texnologiyası ilə bağlı sənaye yumşaq formada tənzimlənəcək. Bu da o deməkdir ki, müəyyən qadagılar aradan qaldırılacaq, əvvəlki dövrdə kriptovalyuta ilə bağlı fəaliyyət göstərən şirkətlərə tətbiq olunan sanksiyalar aradan qaldırılacaq. Trampin Bitcoinin strateji ehtiyatlarına əlavə etmək planı var ki, bu da digər investorları kriptovalyuta almağa təşviq edir. İkinci amil ABŞ-ın Federal Ehtiyat Sisteminin uçot faiz dərəcəsini getdikcə aşağı salmasıdır ki, bu da dolların dəyərinin ucuzlaşması deməkdir, nəticədə isə riskli ak-

Azərbaycanın meyvə-tərəvəz idxalı artıb

Cari ilin yanvar-noyabr aylarında Azərbaycandan xaricə 628 milyon dollar dəyərində 610 min ton meyvə-tərəvəz ixrac olunub.

Musavat.com Dövlət Gömrük Komitəsinin gömrük statistikasına istinadən xəbər verir ki, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə həm dəyər ifadəsində, həm də miqdar baxımından azalma deməkdir.

Belə ki, ötən ilin eyni dövründə Azərbaycanın meyvə-tərəvəz ixracı 641,2 milyon dəyərli 641,7 min ton təşkil etmişdi. Beləliklə, meyvə-tərəvəz ixracında dəyər baxımından 2,1 faiz, miqdar baxımından isə 5 faiz azalma qeydə alınıb.

Hesabat dövründə xaricdən meyvə-tərəvəz idxalının dəyəri 246 milyon 470.36 min dollar (ötən ilin eyni dövründə 200 milyon 831.30 min dollar) təşkil edib.

 Musavat.com

tivlərin, ilk növbədə də Bitcoinin dəyəri artacaq. Üçüncü amil isə cari ilin yanvar ayında ETF-lərin təsdiq edilməsi ilə bağlıdır. Bu, fondların fiziki olaraq Bitcoin almağa başlamasına səbəb oldu ki, nəticədə səhmdarlar və şirkətlər qazanır. Bununla bağlı böyük maliyyə axını yarandı. Hətta dünyanın ən böyük şirkətlərindən biri "Blackrock"un rəhbəri Bitcoin barədə yanıldığını bildirdi. O, kriptovalyutayı rəqəmsal qızıl kimi dəyərləndirib".

2025-ci ilin proqnozlarına gəlincə, mütəxəssisin fikrincə, Tramp söz verdiyi kimi, Bitcoinin strateji ehtiyatlara əlavə etsə, qiymət 125-140 min dollara qədər arta bilər: "Böyük investisiya fondlarına portfelin heç olmasa 1-3 faizini kriptovalyutada saxlamaq təklif olunur. Milyard deyil, 100 milyon dollardan çox portfelə malik olan şirkətin 1 faizi kriptovalyuta bazarına girse, yaranacaq ajiotajı təsəvvür edə bilərsiniz? Məsələn, Avstraliya pensiya fondu öz ehtiyatlarının 0,05 faizini kriptovalyutaya yönəltdi. Bu da təxminən 17,2 milyon dollar deməkdir. Əgər kriptovalyuta strateji ehtiyat kimi qəbul edilse, tələb yaranacaq, bu da avtomatik qiymətin artmasına səbəb olacaq. Avropa isə bu mövzuya konservativ yanaşır. Tramp biznesmendir, tələb yaradaraq pul qazanmağı bacarır. Hər 4 ildən bir halving olur. Adətən halvingdən 6-7 ay sonra qiymət artmağa başlayır (red: halving - yarıya bölünmə, yəni Bitcoin şəbəkəsində maynerlərə yeni blok əlavə ediyi üçün verilən mükafatın həcmi iki dəfə azaldılması-

dır). Sonuncu halving may ayında olmuşdu. İndidən iddia edərim ki, 2032-ci ildə Bitcoinin birinin qiyməti 1 milyon olacaq. Çünki 7 ildən sonra Bitcoinin buraxılışı 99 faiz olacaq. Bitcoin sayı məhdud olduğu üçün 2032-ci ildə 99 faizi mayninq olunacaq. O zaman ABŞ prezidentinin kim olmasının heç bir əhəmiyyəti olmayacaq. Müqayisə üçün deyim ki, qızılın bazar kapitalizasiyası 17 trilyon dollardır, 15 il öncə yaradılan Bitcoinin isə 2 trilyon dollar. Hazırda dünyada Bitcoinin 7-ci ən bahalı aktivdir. Bu tendensiya davam edəcək".

O ki qaldı Azərbaycanda kriptovalyuta bazarındakı vəziyyətə, E.Quliyev hesab edir ki, bu məsələdə əsas tənzimləyici orqan Azərbaycan Mərkəzi Bankıdır: "Mərkəzi Bankın yanaşmasına görə, kriptovalyutanın qiyməti dəyişkən olduğu üçün investorlar pul itirə bilərlər. Amma ABŞ bu cür strateji qərar verməyə risk edirsə, buna diqqət etmək lazımdır. Trampın qələbə-sindən bir neçə gün sonra AMB 4 kriptovalyuta ilə bağlı şirkətə "yaşıl işıq" verdi. Bu şirkətlər bir il ərzində məhdud çərçivədə fəaliyyət göstərəcəklər. Fəaliyyətə uyğun olaraq, tənzimləmə mexanizmi ortaya qoyulacaq. Ehtimal ki, biz nəticəni 2025-ci ilin yay aylarından sonra görəcəyik".

Göründüyü kimi, Bitcoin yeni dünyada prioritet olalılar, lakin bu, həm texnoloji inkişaflardan, həm də tənzimləmə siyasətlərindən asılıdır.

 Nigar HƏSƏNLı, "Yeni Müsavat"

ÜSAVAT

Son səhifə

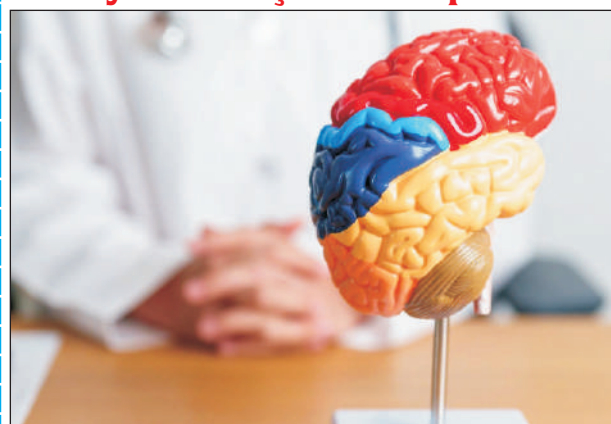
N 230 (8603) 19 dekabr 2024

D
e
k
a
b
r

Bunları bilirsinizmi?

- * Səudiyyə Ərəbistanında çay yoxdur.
- * Monakonun milli orkestri ordusundan daha geniş heyfə malikdir.
- * Zürafələr üzə bilməz.
- * Ortalama olaraq, Amerikada gündə üç ədəd cinsiyyət dəyişdirmə əməliyyatı reallaşmaqdadır.
- * İnsan beyninin 80 faizi sudur.
- * Amerikada hər saat 40 adam xərcəngdən həyatını itirir.
- * İrəliyə doğru bir addım atıldığında, insan bədənindəki 54 əzələ çalışır.
- * İnsan beyninin ortalama ağırlığı 1.3 kg-dır.
- * Birinin üzünü xatırlamaq üçün beynin sağ tərəfi istifadə edilir.
- * Yetkin bir insan gündə ortalama olaraq 23 min dəfə nəfəs alır.
- * Qaşları yuxarı qaldırmaq üçün 30 əzələni hərəkətə keçirmək lazımdır.
- * Kişilər qadınlara görə on qat daha çox rəng kuru olurlar.
- * Uşaqlar baharda daha çox böyüyür.
- * Ortalama bir birə öz böyüklüyünün 150 qatı yüksəkliyə tullana bilir.
- * İnsanlar bədənlərində 300 ədəd sümükə doğulurlar, amma yetkin olduqlarında bu ədəd 206-ya düşür.
- * Hər dörd amerikalıdan biri mütləq televiziyada görünür.
- * Kəpənlər ayaqları ilə dad alır.
- * Sarışınların əsmərlərə görə daha çox saç var.
- * İllərə görə ortalama alındığında, hər il eşşəklər tərəfindən öldürülən insan sayı təyyarə qəzalarında ölənlərin sayından daha çoxdur.
- * Qadınlar kişilərə nisbətən iki qat çox göz qırpar.
- * İnsan bədənindəki ən güclü əzələ dildir.
- * Gözləri açıq saxlayaraq asqırmaq qeyri-mümkündür.

Parkinson xəstəliyi beynin emosional reaksiyaları ilə aşkarlanacaq

Kanberra Universiteti və Küveyt Elm Kollecinin alimləri müəyyən ediblər ki, Parkinson xəstəliyi (PX) olan şəxslərin beyni qorxu, nifrət və təəccüb kimi emosional reaksiyaları tanımaqda ciddi çətinliklərlə üzləşir. Tədqiqatın nəticələri "Intelligent Computing" jurnalında dərc edilib. Parkinson xəstəliyinin innovativ diaqnostikası elektroensefaloqrafiya (EEG) - beynin elektrik aktivliyinin izlənməsi vasitəsilə aparılıb. Tədqiqat zamanı alimlər Parkinson xəstəliyi olan 20 pasiyent və 20 sağlam şəxsin gizli emosional reaksiyalarını təhlil etmək üçün EEG metodundan istifadə ediblər. Bu üsul yüksək diaqnostik dəqiqlik nümayiş etdirib və göstərici 0.97-ə bərabər olub ki, bu da 100 faizə yaxındır.

Araşdırma göstərib ki, Parkinson xəstələri emosional reaksiyaları sağlam insanlardan fərqli şəkildə qəbul edirlər. Onlar emosional reaksiyaların intensivliyini (emosional həyəcanı) daha yaxşı tanıya bilsələr də, emosional reaksiyaların valentliyini (xoşagəlmə və ya xoşagəlməz olması) müəyyən etməkdə çətinlik çəkirlər. Xüsusilə qorxu, nifrət və təəccübün tanınmasında nəzərəçarpan problemlər yaranır. Bundan əlavə, PX olan xəstələrdə ziddiyyətli emosional reaksiyalar, məsələn, kədər və xoşbəxtlik arasında qarışıqlıq müşahidə olunur.

Alimlərin sözlərinə görə, EEG əsaslı diaqnostik metodların tətbiqi Parkinson xəstəliyinin diaqnostikası üçün geniş yayılan klinik alətlə çevirmək potensialına malikdir. Tədqiqat neyrotexnologiyalar, süni intellekt və affektiv hesablamaların birləşməsinin nevroloji sağlamlığın obyektiv qiymətləndirilməsi üçün perspektivli olduğunu sübut edir.

"Brain Rot"dan necə uzaqlaşmaq olar?

D r. Kura Bobinet bildirir ki, hər kəs üçün uyğun olan vahid bir həll yolu yoxdur. İnsanların özlərinə ən yaxşı təsir edən üsulu tapması və onu fərdiləşdirərək tətbiq etməsi vacibdir.

"Kiçik dəyişikliklər edərək, sınaqdan keçirərək və təcrübələrdən öyrənərək bu vəziyyəti yaxşılaşdırmaq olar," - deyir o vurğulayır.

Yekun olaraq mütəxəssislər qeyd edir ki, bu cür vərdislərdən qurtulmaq tək sağlamlıq üçün deyil, həm də şəxsi motivasiya və həyat keyfiyyətini artırmaq üçün mühüm rol oynayır.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Sosial media asılılığının beynə təsiri - dəhşətli faktlar

Oksford Universiteti tərəfindən 2024-cü ilin "ilin sözü" olaraq seçilən "brain rot" (beyin zəifləməsi) ifadəsi beynin intellektual və ya zehni vəziyyətinin zəifləməsini təsvir edir. Bu ifadə xüsusilə sosial media və digər onlayn məzmunun həddindən artıq istehlakı nəticəsində yaranan mənfi təsirlərə işarə edir. Mütəxəssislər hesab edir ki, sosial şəbəkələrdə fasiləsiz "scrolling" (yuxarı və ya aşağı sürüşdürmək) davranışı möhkəm bu təsiri yaradır və beynin "çürüməsinə" səbəb olur.

Milli.Az "New York Post"-a istinadən xəbər verir ki, davranış üzrə neyroel mütəxəssisi Dr. Kura Bobinet bildirir ki, sosial media- nın təsirləri ilə bağlı ixtisas- lar arasında artan bir məlumatlılıq mövcuddur. O qeyd edir ki, bu asılılıq diqqət dağınıqlığı, beynin dumanı və dərin işlərə fokuslan- ma qabiliyyətinin itməsi ilə müşayiət olunur. Bundan əlavə, insanlar arasında ya- ranan tənəliq hissi də bu problemlərin bir hissəsidir.

Dr. Bobinetin sözlərinə görə, sosial mediada fasilə- siz gəzişmək (doom-scri-olling) beynin motivasiya və qərarvermə proseslərində iştirak edən habənula adla- nan bir bölgə ilə bağlıdır. Bu bölgənin aktivləşməsi, insa- nın mühüm işləri görmək əvəzinə, vaxtını faydasız məşğuliyyətlərə sərf etmə- sinə səbəb ola bilər.

"Habənula, çətin işlə- rə qətiməzliklə davranışını idarə edir," - deyir Bobinet əla- və edir. Uzun və yorucu bir günün sonunda sosial me- diadan istifadə etmək isə beynin istirahət etmək cəhdi kimi qiymətləndirilə bilər. Lakin bu davranış neinki be- yinə fayda verir, hətta sosial media asılılığını daha da gücləndirir və motivasiyanı azaldır.

Qeyri-adi yumurta hərracda fantastik qiymətə satıldı

Supermarketdən alınan yumurta təkə onu alan qadı- na deyil, bütöv bir xeyriyyə fonduna inanılmaz uğur gətirib. Bu barədə "Daily Mail" xəbər yayıb. Bildiri- lib ki, Lamborn şəhərinin sakini Ed Paunell yaranma ehtimalı milyarddabir olan unikal dəyirmi toyuq yumurta- sını əldə edib və onu gənclərin psixi sağlamlığını dəstəklə- yən "Tuventas Fonduna" ianə edib.

Fond əməkdaşları əvvəl- dəyirmi yumurtanı xeyriyyə cə bu hədiyyəni zarafat kimi hərracına çıxarmağa qərar qəbul ediblər, bununla belə, veriblər. Ancaq hamının hey-

retinə səbəb olan hadisə baş verib: lot üçün tam 200 funt sterlinq (430 manat) əldə edi- lib. Qeyd edək ki, yumurtanın yalnız bir lot olduğu hərrac fond üçün ümumilikdə 5000 funt sterlinq toplayıb. "Top- lanmış vəsait psixi sağlamlıq problemləri ilə üzləşən və dəstəyə ehtiyacı olan 13-25 yaşlı gənclərə kömək edə- cək", - deyir fond əməkdaşı Rozz Repp bildirib.

Yapon barlarında müştəriləri şillələmək qadağan edildi

Yaponiyada ucuz pi- vosi və məşhur to- yuq qanadları ilə tanınan "Yotteba" barlar şəbəkəsi sərxoş müştərilər üçün təqdim edilən qeyri-adi xidmət- dan imtina etməyə məcbur olub. Söhbət ofisiyaların müştəriləri şillələməsin- dən gedir. Bu xidmət içkilə müştərilərin evə gəlməz- dən əvvəl daha tez ayılma- sına kömək etmək məqsə- di daşıyırdı. Cəmi 500 yen (təxminən 5.5 manat) mü- qabilində müştərilər ofisi- antdan özlərinə şillə vur- mağı xahiş edə bilirdilər. Əlavə 100 yen (təxminən 1.1 manat) ödəməklə isə zərərli vuracaq içini seç-mək mümkün idi.

Sosial şəbəkələrdə bu qeyri-adi xidmətlə bağlı çoxlu görüntülər yayılmış və "şilləyə dözmə" müştə- rilər xüsusi alqışlanmışdı. Lakin müştərilərdən birinin aldığı xəsarətlə bağlı şika- yeti səbəbindən barlar şə- bəkəsinin rəhbərliyi bu xid- məti ləğv etmək qərarına gəlib.

Özbəkistanda şirlər 44 yaşlı kişini parçaladı

Özbəkistanın Daşkənd vilayətində özəl zooparkda üç şir mühafizəçini parçalayıb. Bu barədə vilayət polis idarəsinin mətbuat xidməti məlumat yayıb. "Dekabrın 17-də Daşkənd vilayətinin Parkent rayonunda yerləşən "Lion Park" özəl zooparkında bir qəfəsdə saxlanılan üç şir qəfəsdən qaçıb. Şirlər orada gözetçi işləyən vətəndaşa hücum edib və ona xəsarət ye- tiriblər. Təəssüf ki, 44 yaşlı vətəndaş aldığı xəsarətlər nəticəsində dünyasını dəyişib", - məlumatda bildirilir.

Qeyd olunur ki, hadisə nəticəsində başqa heç kim xə- sarət almayıb; yırtıcılar xüsusi qəfəse qaytarılıb. Daxili İş- lər Nazirliyinin əməkdaşları hadisə yerində əməliyyat-is- tintaq tədbirləri həyata keçirirlər.

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.